

DE POSTERIJEN . . . over communicatie, vervoer en kontakt

door H.A.M. van Grinsven

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Hoofdstuk 1. Geschiedenis van de communicatie	2
Hoofdstuk 2. Contact	7
Hoofdstuk 3. De ontwikkeling van de post	13
Hoofdstuk 4. Geschiedenis van de post in Nistelrode	24
Hoofdstuk 5. Post NL in Nistelrode	56
Hoofdstuk 6. Verantwoording	61
Over de auteur	62

© 2019 Auteur H.A.M. van Grinsven

Uitgegeven in eigen beheer

Disclaimer

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en uitgever worden openbaar gemaakt of veelevoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is of (iii) voor het overnemen in enig dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift, al of niet in digitale vorm of online, of in een RTV-uitzending.

© 2019 H.A.M. van Grinsven – Nistelrode

Voorwoord

Mijn ontmoeting, enkele jaren geleden, met heemman / postbesteller Tiny Goossens uit Heesch, maakte dat ik de voorzitter van Nistelvorst, Dhr. Wim van Driel, kon attenderen op het feit dat Tiny voor onze kring best een lezing kon en wilde verzorgen. Tiny was maar liefst 40 jaar postbesteller geweest waarvan een aanzienlijk aantal jaren in ons mooie dorp

Nistelrode. Hij zou het publiek kunnen vertellen over en vermaken met zijn postbelevissen in Nistelrode. De datum om samen met Tiny een presentatie te houden

werd vastgelegd op 7 november 2018. Wanneer daar tijd voor was werd door mij de moeite genomen om uit de beschikbare bronnen en verkregen informatie een presentatie voor de heemkundekring samen te stellen om hem daarbij te ondersteunen.

Piet van den Boom z.g., oud-secretaris van onze heemkundekring Nistelvorst, leerde mij dat het belangrijk is om dat wat gevonden is, ook vast te leggen in een document. Dit document mag dan naar omvang wat bescheiden zijn maar het kan mogelijk voorkomen dat de opgedoken informatie op termijn verloren gaat.

Met respect naar Tiny en Piet en met dank aan mijn echtgenote heb ik geprobeerd de tekst en het beeld uit mijn presentatie samen te vatten in een leesbaar, informatief geheel.

Hoofdstuk 1 vertelt over hoe mensen door de eeuwen heen met elkaar communiceerden en welke middelen hiervoor werden gebruikt. Vooral vanaf 1950, met de opkomst van de computer en het internet, is de communicatie wereldwijd in een stroomversnelling geraakt.

Hoofdstuk 2 gaat over het onderling contact dat met de vooruitgang verandert van persoonlijk naar een steeds meer virtueel contact. De toekomst: een robot naast je en misschien ook straks wel in je bed?

Hoofdstuk 3 gaat over de ontwikkeling van de posteries, binnen Europa en binnen Nederland.

Hoofdstuk 4 is een logisch vervolg daarop als de postwet van 1850 zorgt dat ook Nistelrode een bestelhuis krijgt. In dit hoofdstuk ook de aantekeningen die ik maakte bij de gesprekken bij het ophalen van foto's en gegevens over de post in Nistelrode en de verhalen die door Tiny Goossens werden verteld op 7 november tijdens onze presentatie.

Hoofdstuk 5 is een samenvatting van het gesprek met enkele postbezorgers van PostNL in Nistelrode ten huize van John van den Boogaart, postbezorger nu bij PostNL. In

Hoofdstuk 6 leg ik verantwoording af van de door mij onderzochte bronnen en het gebruikte fotomateriaal en video's, gebruikt in mijn presentatie.

Deze publicatie bevat een door mij vrijelijk bewerkte tekst zoals die bij de vertoonde video's werd uitgesproken. Ik hoop daarmee u een goed beeld te geven van de posteries....over communicatie, vervoer en contact.

Nog een goed bedoelde raad: wees zuinig op onze postbezorgers; ze verdienen dat!

Rest mij u veel leesplezier toe te wensen.

Harrie van Grinsven
Nistelrode, maart 2019

Hoofdstuk 1. Geschiedenis van de communicatie

Communicatie, van rooksignaal tot social media

Communiceren kan op allerlei manieren. Je kunt communiceren door met elkaar te praten, te schrijven, te lachen, te gebaren. Om te communiceren heb je tenminste twee mensen nodig: iemand die een "bericht" verzend en iemand die het "bericht" ontvangt. Telecommunicatie lijkt een heel modern woord. Het betekent: het over grote afstand overbrengen van informatie.

Er zijn verschillende vormen van telecommunicatie.

Telegrafie, letterlijk "ver schrijven", voor het versturen of ontvangen van berichten zonder erbij te spreken. Voorbeelden zijn: de rooksignalen, de tamtam, optische en elektrische telegrafie, morse en de telex. Telefonie, letterlijk "ver geluid", voor het versturen of ontvangen van gesproken berichten. Alexander Bell is in 1876 de eerste uitvinder van de telefoon. Contacten werden in eerste instantie nog gelegd via een centrale. In 1881 wordt in Nederland de eerste telefooncentrale in gebruik genomen. De eerste mobiele telefoon was er rond 1946, maar die werkte toen nog niet goed.

Indianen gebruikten signalen van rook en vuur om afgesproken berichten door te geven. Die signalen waren niet erg precies. Bij harde wind, gingen de rooksignalen snel verloren. In Afrika klonk tromgeroffel, de tamtam. Legers en vloten maakten gebruik van gewerschoten en rook- en lichtsignalen. Op het land werden, door molenwieken in een bepaalde stand te zetten, boodschappen over gebracht. Schepen op zee communiceerden met vlaggen. In de 19e eeuw kwam er een internationaal

seinboek en

ook nu nog bestaat er een internationaal seinvlaggen-alfabet, waarmee berichten in code kunnen worden doorgeseind. Heel berucht was de gele quarantainevlag. Als die wapperde betekende dat er een besmettelijke ziekte aan boord was. In 1805, voor de slag van Travalgar, sprak vlootvoogd Nelson zijn manschappen in vlaggentaal toe.

In 1792 bedacht de Fransman Claude Chappe een systeem met beweegbare latten om spoedberichten door te geven. De bouwsels van bewegende latten werden op (kerk)torens

of speciale seinposten geplaatst. Door deze 'optische telegraphen' op een hoge plaats neer te zetten, waren ze ook op afstand nog goed te zien. Zo werden voor het 220 km lange traject Parijs-Lille in 1794 vijftien toestellen gebruikt.

Ondanks het primitieve van de installatie lukte het om in dertien minuten een korte boodschap van Parijs naar Lille over te brengen, heel wat sneller dan de in die tijd de gebruikelijke koerier te paard. Binnen korte tijd stonden er dan ook Chappe - telegraphen in een groot deel van Europa, Rusland en Egypte.

Vanaf 1809 tot 1813 stonden er ook in Nederland Chappe-telegraphen. De route liep langs twintig plaatsjes van Antwerpen, via Utrecht, naar Amsterdam.

In 1831 werd in Nederland voor de laatste keer een optische telegraaflijn gebouwd. De aanleiding hiervoor was de Belgische opstand. De Nederlandse regering vroeg aan Antoine Lipkens, de latere oprichter van de Technische Universiteit Delft, een eenvoudig te bedienen seintoestel te ontwerpen. Binnen elf dagen was een lijn tot stand gebracht en konden berichten binnen enkele minuten worden doorgeseind. Na de vrede tussen Nederland en België in 1839 werden de seintoestellen opgeborgen. Daarna werden ze nooit meer gebruikt. Het tijdperk van de optische telegraaf was voorbij.

Laten we de ontwikkeling van communicatie door de tijd tot aan de 19^e eeuw hieronder nog eens kort nader belichten:

In grotten over de hele wereld zijn rotstekeningen gevonden, sommigen zijn heel oud. Ze werden zo'n 24 eeuwen voor Christus gemaakt door holbewoners die wilden vertellen over de jacht.

In het oude Mesopotamië krasten 3300 jaren voor Christus geboorte de bewoners tekens in kleitabletten. Deze tekens leken veel op spijkers, vandaar de naam spijkerschrift. In het begin werden de tekens in de klei gedrukt, later werd riet gebruikt.

Een paar eeuwen later, ca. 3100 voor Christus, schreven de oude Egyptenaren in kleine tekeningen van dieren, planten, voorwerpen of mensen. Alleen de zonen van de belangrijkste mensen leerden lezen en schrijven. Dit gebeurde vooral op papyrus. Men noemt dit schrift het hiërogliefenschrift. Pas in 1822 lukte het de Franse wetenschapper Jean-François Champollion het hiërogliefenschrift te ontcijferen. Hij gebruikte hiervoor de 'steen van Rosetta'. In het oude Egypte hadden farao's koeriers in dienst voor het verspreiden van regels en wetten in hun gebied. De koerier was iemand die berichten of kleine goederen naar anderen bracht. Eerst was dit te voet, later te paard, per koets enz. De koerierdienst bestaat nu nog steeds, denk maar aan onze postbodes.

De Grieken maakten hun eigen taal in de 9de eeuw voor Christus. Hun alfabet bestond uit 24 letters. Het is de basis van ons alfabet nu dat uit 26 letters bestaat.

In de tijd van de Grieken en de Romeinen, rond 500 voor Christus, gebruikte men postduiven om berichten te versturen. Duiven hebben de gewoonte om terug te vliegen naar de plaats waar ze zijn opgevoed. Als je op reis ging nam je een postduif mee. In een kokertje werd een boodschap gedaan. Het kokertje werd vervolgens vast gebonden aan de poot van de duif die de boodschap terug naar huis vloog.

De Berlijnse heer Waldemar fabriceert lampekappen, niet voor de lol maar om er aan te verdienen. Voor zijn plezier houdt hij duiven. En nu heeft hij dat met elkaar gecombineerd. Hij neemt zijn gevleugelde vrienden nl. mee naar de klanten. Is er een order geplaatst dan brengt het diertje met een sneltreinvaart de bestelling naar huis. En dat spaart telefoonkosten. Daar gaat ie.... Aangekomen op de fabriek daalt de duif met een speciaal geconstrueerde lift af naar beneden, rechtstreeks naar het bureau van Frau Director. De Berlijnse PTT ziet het geval met lede ogen aan want haar inkomsten zijn hierdoor belangrijk terug

gelopen. Die van Herr Waldemar daarentegen zijn niet onaanzienlijk gestegen. Bron:

Polygoon Wereldnieuws "Postduif contra PTT" (1955)

In de middeleeuwen kon nog bijna niemand lezen of schrijven. Monniken konden dat wel. In kloosters schreven zij vele boeken vol met een ganzenveer en inkt. Dat nam veel tijd in beslag. De eerste letter van het te schrijven stuk werd vaak versierd.

In de 15de eeuw ontstond de boekdrukkunst. Met stempels van letters kon men toen heel wat boeken in één keer drukken. Dat ging veel sneller dan het overschrijven van boeken met een pen.

De telegraaf

De uitvinding van het magnetisme bracht na 1600 veel uitvindingen en ontwikkelingen aan het rollen. De wet van aantrekking en afstoting van Coulomb kreeg veel aandacht. De condensator, Leidse fles en elektriseermachine verschenen, gevolgd door de zuil van Volta en de eerste stroombron, de batterij. Oersted legde de samenhang tussen elektriciteit en magnetisme vast.

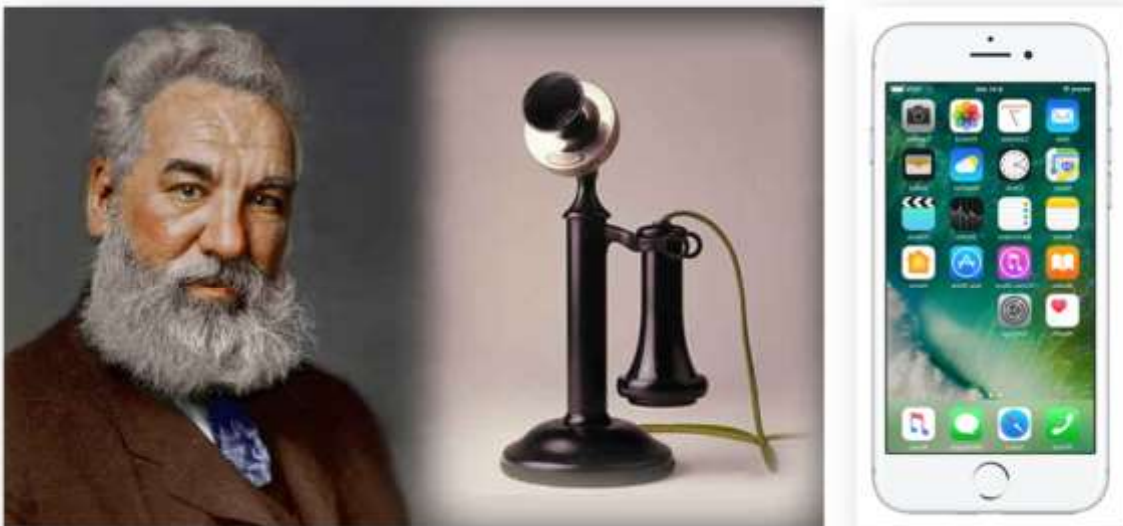
Kortom, allemaal geleerden waren met uitvindingen bezig. In 1844 vond Samuel F.B. Morse de elektrische telegraaf uit. Deze kon berichten in heel korte tijd over heel grote afstand brengen. Het waren berichten in code, die telegrafisten konden ontcijferen. Morse gebruikte punten en strepen, een seinalfabet dat later 'morsetekens' werd genoemd. Dit bestond uit een vaste combinatie van korte en langere stroomstoten voor iedere letter, cijfer of symbool.

De seinsnelheid die door ervaren telegrafisten gehaald werd, was ongeveer twintig tekens per minuut. De telegrafist zette een tekst om in codes. Ook de plaats van bestemming werkt er bijgezet in codes. De codes kwamen overeen met bepaalde stroomstootjes. Met een seinsleutel gaf de telegrafist stroomstootjes over de koperdraden die naar het andere telegraafkantoor liepen. Op het kantoor van bestemming zette een andere telegrafist de binnengekomen codes weer om in gewone woorden. Een postbode bracht het bericht dan naar degene voor wie het bestemd was.

In vergelijking met het sturen van post per koerier, was een bericht verzenden per telegraaf goedkoop, ging het snel en had het weer er nauwelijks invloed op. Het nieuwe systeem werd snel een groot succes. In 1843 werd de eerste telegraaflijn geopend tussen Baltimore en Washington. In Europa werd het morsesysteem in 1847 ingevoerd. En in 1865 werd een trans-atlantische, onderzeese telegraafkabel aangelegd. Hughes en Baudot maakten in 1855 en 1874 apparatuur die leesbare telegrammen produceerden. In de 19e eeuw ontwikkelden zich op grote schaal een heleboel opzienbarende dingen: spoorwegen, stoomvaart, handel en industrie. De telegrafie werd een wereld-telegraafnet met tienduizenden telegraafkantoren.

De telefoon

In het midden van de 19e eeuw waren er meerdere mensen die bezig waren met elektriciteit. Zij begrepen dat als geluidsgolven omgezet konden worden in een wisselende elektrische stroom, zoals bij de telegraaf, ook woorden via een draad overgezonden konden worden. Velen deden vrijwel gelijktijdig dezelfde ontdekking, die bekend staat als de uitvinding van Alexander Graham Bell.

Op een eeuwfeest-tentoonstelling in 1876 demonstreerde Bell zijn telefoon voor een groot publiek. Hij begint een bedrijf, de Bell Company.

In 1900 had de Bell Telephone Company al een meer dan een miljoen abonnees en ook bijna 2.000.000 kilometer telefoonkabels die al twee miljard gesprekken per jaar verwerkten! Het zal het machtigste telecommunicatiebedrijf ter wereld worden. De telefoon maakt een grote ontwikkeling door en werd een heel groot succes.

Vanaf 1881 is er telefoon in Nederland. Tot en met de Tweede Wereldoorlog staan alle abonnees nog in een dikke telefoongids. In het jaar 2000 is een telefoongids van Nederland een gids van bijna 50 telefoonboeken.

Met de opkomst van de mobiele telefoon is de telefoon in het straatbeeld heel aanwezig.

De schrijfmachine, computer, internet en smartphone

Zeker in de laatste decennia heeft de manier van communiceren een enorme ontwikkeling en vlucht doorgemaakt.

In de 19de eeuw ontwikkelde men schrijfmachines. Je moest er een blad papier in draaien en dan tikte je letters door een beïnkst lint. Die inkt kwam daarmee op het blad terecht. Was het fout, dan had je pech. Met een kalkpapiertje of een herstellak kon men zo'n tikfout weer corrigeren. In combinatie met zgn. stencilmachines kon men snel grotere oplagen maken wat in de tweede wereldoorlog werd gedaan om illegaal drukwerk en pamfletten te verspreiden.

Vlak na de tweede wereldoorlog begon de opkomst van de computer. Eerst waren dit nog grote logge apparaten met de nodige randapparatuur zoals printers, magneetbanden, programmakaarten. Computers werden ingezet voor de wetenschap. Door de ontwikkeling van de microprocessor in 1971 werden computers kleiner, sneller en goedkoper. In 1981 kwam IBM met de eerste personal computer, de PC, op de markt waarmee een basis werd gelegd voor brede acceptatie en gebruik.

Vandaag de dag beschikt elk huishouden wel over 1 of meerdere PC's. In allerlei huishoudelijke apparatuur (domotica) worden micro processoren toegepast.

De eerste vorm van internet, in 1982, was anders dan wat wij nu als internet kennen. Eerst was het vooral voor bedrijven, nu is het beschikbaar voor iedereen. Het internet breidt steeds verder uit. Niet alle informatie die je op internet leest of ziet is betrouwbaar; er is ook veel nepnieuws op internet

en criminelen trachten via het internet gegevens en geld te ontfutselen van goedgelovige gebruikers. Het eerste netwerk voor mobiele telefonie werd door Proximus opengesteld in 1994. Vanaf dan konden mensen die een gsm konden kopen mobiel bellen naar elkaar. Nu heeft bijna iedereen een gsm. Pas in de jaren '90 werden mobiele telefoons ontwikkeld zoals wij die nu kennen. Afgelopen decennia zijn deze

mobieltjes steeds verder ontwikkeld. Ze zijn kleiner, lichter en geavanceerder en bieden de gebruiker heel veel mogelijkheden zoals bellen, fotograferen en filmen, berichtenverkeer zoals sms-en, whatsappen en email versturen, bankieren, spelletjes spelen, internetten, je agenda bijhouden, chatten en video bellen en gebruik van social media. Social media is een verzamelnaam voor verschillende internettoepassingen waarbij mensen sociale contacten onderhouden en informatie uitwisselen d.m.v. beeld, geluid en tekst. Belangrijke

internationale socialmedia sites zijn YouTube, Facebook, Hyves, LinkenIn, Twitter en Wikipedia.

Hoofdstuk 2. Contact

Van A naar B. Het lijkt zo vanzelfsprekend en alledaags. Maar er was een tijd dat reizen in ons land dagen kon duren. Iedere plas of rivier een obstakel. Ons polderlandschap als ondoordringbare wildernis. Ooit hebben bruggen en wegen ons land verbonden en nu reizen we binnen enkele uren naar de verste uithoeken van het land. Weg van alles en iedereen. Maar zelfs daar zijn we bereikbaar, dankzij het wereldwijde web. Alles is dichterbij dan ooit maar is er daarmee ook echt contact? En . . . kunnen we ons nog een leven voorstellen zonder verbinding?

Zeeland, Ellewoutsdijk. Een reis uit een dagboek van januari 1858. Jacob van Niftrik krijgt een bericht dat zijn moeder in Nijmegen op sterven ligt. Wil hij haar nog levend zien dan moet hij direct op pad. Van Ellewoutsdijk naar Nijmegen, een wereldreis in eigen land.

Ik vertrok diezelfde avond omstreeks 12 uur in de nacht terwijl het ontzettend koud was en hevig vroom.

Jan Jaap Harts: *“ Jacob van Niftrik, dat was mijn betovergrootvader, de opa van mijn oma, (Ca)To van Niftrik en die werkte hier bij Waterstaat in Ellewoutsdijk waar hij aan de dijk werkte. Dan krijgt hij in 1858 een bericht dat het heel slecht is met zijn moeder en dat hij eigenlijk direct naar Nijmegen moet komen. Hij gaat dus hier dan naar dit punt toe en neemt dan de postveerpont naar de overkant, naar Terneuzen. Het lijkt niet ver maar hij moet door allemaal zandbanken heen en het is ook heel koud weer met ijs. Maar hij komt op tijd in Terneuzen aan en dan kan hij met de postdiligence naar Sint-Niklaas want hij weet dat daar een smalspoortje is naar Antwerpen. Nu kun je via de tunnel in 2 minuten naar de overkant; toen was de postboot, alle zandbanken omzeilend, meer dan een uur onderweg. “*

Te vier uur 's morgens vertrok ik uit Terneuzen met de postkar naar Sint-Niklaas, het meest nabijgelegen spoorwegstation op Belgisch gebied vanwaar ik Antwerpen kon bereiken. Mijn vraag aan het station Anwerpen om een plaatsbiljet naar Rotterdam werd echter afgewezen omdat wegens de verstoring van de vaart door de vorst en de ijsgang de verbinding tussen Moerdijk en Rotterdam verbroken was.

“ Wij staan hier nu bij Moerdijk en toen is hij met roeiboortjes en met paard en wagen en diligences zo verder naar Rotterdam toe gegaan. Als ik dit nu zie dan denk ik: Ja, dat is ongelooflijk. We staan hier in de wind maar toen was het ijsgang en een obstakel tot en met. “

Drie bruggen over het Hollands Diep. In 1871, dertien jaar na de reis van Jacob van Niftrik, wordt de eerste spoorbrug gebouwd. Toen, met een lengte van 1040 meter, de langste van Europa.

En dan herinner ik mij nog die ellendige koude op die tocht ondervonden in de roeischiuit waar ik als geoefend roeier mij een plaats wist te veroveren. Daar ging het nog maar op die open boerenwagens hadden wij het zwaar te verantwoorden.

“ Hij vervolgt zijn reis via Dordrecht naar het toenmalige Rotterdam Centraal, station Delftse Poort. Hij is dan al zestien uur onderweg. Om vijf uur ‘smiddags pak hij de laatste trein naar Arnhem, een treinreis van vijf uur.”

Also kwam ik omstreeks elf uur in Arnhem aan en besloot met het oog op de kosten en ook vooral wegens de felle koude de afstand Arnhem-Nijmegen te voet af te leggen. Met mijn klein valiesje op de rug kwam ik des morgens omstreeks vier uur van den twaalfden januari aan bij het veer te Lent waaruit mij bleek daarmee toch nog niet het einde van mijn reisavonturen te hebben bereikt.

“ Dan belt hij de veerbel. Geen reactie. Dan is hij ook nog naar het veerhuis aan het kijken en daar klopt hij op. Geen reactie En hij ziet aan de overkant Nijmegen liggen en ja, hoe komt hij daar nou?

Dan loopt hij de veerdam op en dan ziet hij ineens daar een roeiboot liggen met de roeispanten erbij, kortom helemaal uitgerust. En dan gaat hij met die roeiboot te water. Hij gaat eerst in Lent tegen de stroom op en als hij dan een eind stroomopwaarts geroeid is dan gaat hij met de stroom mee naar de overkant. Daar doet hij toch wel ruim twee uur over, over deze hele overtocht En dan komt hij om zeven uur aan de overkant aan. Daarna is het dan nog een uur wandelen. Om acht uur komt hij aan bij het huis van zijn moeder en dan is daar de mededeling dat zijn moeder al gestorven is. Ja, als je hier zo staat dan denk je wat een reis in die tijd.”

In totaal reist Jacob van Niftrik, een nacht , een dag en nog een nacht nonstop door het land terwijl het nieuwe communicatiemiddel, het telegram, er maar drie uur over doet om een bericht van Nijmegen via Goes naar Ellewoutsdijk over te brengen.

Iedere uithoek is nu bereikbaar. Snelle communicatie is van levensbelang. Talloze netwerken en verbindingen zijn aangelegd, gebruikt en weer vervangen. Om steeds gemakkelijker met elkaar in contact te kunnen komen. Maar niets is zo vergankelijk als de middelen waarmee we dat doen. Brievenbussen verdwijnen langzaam uit het straatbeeld. Telefooncellen, we hebben er nog vijf.

De centrales zijn allang verdwenen. En de semafoor langs de kust vervaagt uit onze herinnering. Kerktorens zijn eeuwenlang onmisbaar geweest bij het versturen van boodschappen zoals naderend onheil of zoiets simpels als “hoe laat het is?”. Maar het is Napoleon die de torens met elkaar laat communiceren. In korte tijd laat hij een bijzonder maar uiterst geheimzinnig communicatiesysteem uitrollen. De chappe, grote houten seinen bovenop kerktorens die berichten van Parijs naar Lille kunnen overbrengen, binnen 2 uur in

plaats van 2 dagen te paard. Rond 1810 verschijnen de chappes ook in ons land, via Breda, Utrecht naar eindpunt Amsterdam.

De kerktoren van Vreeland. Juliette Jonker – Duynstee: “ Hier stond dus de man zo te koekeloeren naar Oudekerk om daar de seinen op te vangen voor Westbroek en kijken naar Westbroek om te zien of ze de boodschap uit Vreeland goed ontvangen hadden. ” Saskia Spiekman: “ Ik begreep dat als je in de ochtend een bericht verstuurde van Amsterdam naar Parijs dan kon je in de middag nog antwoord sturen. Dus het zal een uur of drie zijn geweest. Je kon dan heen en weer. ”

“ Als hij zo staat is het een noodsein. En hij kon veel meer bakken van die paar codes omdat hij cijfers gebruikte die verwezen naar bladzijde 13 regel 14 dan kon daar bijvoorbeeld staan: *In antwoord op uw telegrafisch bericht deel ik u mede – volgend sein - De eerste vier cijfers waren dan voor holle phrases en dan de volgende 4 cijfers verwezen dan weer naar een bladzijde uit een boek en een regel en dan kon dan gezegd worden : de vloot is onderweg.* Maar die eerste zin erbij dat is zo Frans, dat hele formele. Nederlanders zouden in 1 keer een bericht doorseinen: “ *de vloot komt eraan!* ”

In 1798 zijn al door Napoleon alle kerktorens gevorderd. In 1810 is de torenspits van de kerk van Vreeland

gehaald. Toen zaten de Vreelanders met een plat dak en geen spits meer op hun kerktoren. Dat staat ook in de analen: “ De kerk was misvormd en bedorven. ”

De chappe wordt gehaat door de bevolking vanwege de schade die ze toebrengen aan de heiligdommen maar vooral vanwege de mysterieuze seinen. Hoe ingenieus en hoe snel het systeem ook is, als Napoleon wordt verdreven verdwijnen ook direct alle chappes uit ons land. Ze hebben er maar twee jaar gestaan.

Kerktorens zijn nu stille getuigen van een voorbije tijd. Alles om hen heen verandert continue.

Onze wereld wordt steeds groter: wegen, kanalen, een groot vliegveld, kilometers spoor. Want niet alleen berichten worden nu sneller verstuurd, ook zelf willen we in minder tijd van A naar B.

De vooruitgang in het vervoer in de afgelopen decenia heeft de afstanden in ons land kleiner gemaakt. De manier waarop we contact hebben en met elkaar communiceren is totaal veranderd. We app-en met elkaar. Email vervangt meer en meer de vertrouwde brief en

ansichtkaart. De portokosten, juist omdat we minder brieven en kaarten versturen, stijgen inmiddels de pan uit.

Postbodes op het platteland hebben die ontwikkelingen van dichtbij meegemaakt. De postbesteller toen was, naast de brenger van goed en slecht nieuws, de voor jou bestemde post en de girokaarten, in feite een fietsend postkantoortje, in ruil voor een hoop gezelligheid.

“Vroeger werd je vaak in de keuken ontvangen en kreeg je nog al eens een bakje koffie en een praatje. Je wist wat er in het dorp gebeurde, wie ging trouwen of scheiden en wie was overleden. In die tijd, rond 1971, was een PTT-man een persoonlijkheid. We brachten lief en leed bij de mensen. We hoorden natuurlijk heel veel verhalen. Je had postzegels, girokaarten en luchtpostvellen bij je om bij de boeren aan te kunnen bieden als ze daar naar vroegen. En je kreeg een kopje koffie, soms een borreltje erbij. Bij de een legde je het op de tafel en bij de andere in de keuken en we hadden adressen waar we ook nog een hapje mee konden eten. “

Gaanderen 1965. De postbode is heel de dag in touw om zijn dagelijkse route te fietsen. Wat vooral opvalt zijn de hoeveelheid huisbezoeken. Maar als in de jaren '70 de groene buitenbus verplicht wordt voor woningen die 10 meter of meer van de openbare weg liggen is diezelfde postbode veel sneller klaar. Postbesteller John Bosman: “Vandaag kom ik zo rond de 110 km, afgelopen vrijdag heb ik 194 km gemaakt met de auto. Vroeger had ik wel 8 - 9 bakken koffie op voordat ik thuis kwam.” Waar oude bodes 30 km op de fiets aflegden, doet John er vandaag met de auto 194. Tijd voor een praatje met een bak koffie is er dan niet meer bij. “ Het sociale contact met de mensen dat is eigenlijk helemaal verloren gegaan. Ik was emotioneel. Ik denk: He ja, je hebt dat contact niet meer. “

De vooruitgang heeft sommige vormen van contact verdreven. Je zieke oude moeder bezoeken is al lang niet meer een kwestie van dagen reizen. Hooguit 'n uur, misschien anderhalf. Het land doorkruisen kost geen enkele moeite meer. Tot het moment dat een medeweggebruiker even niet oplet en er onverwacht een lange file ontstaat. Waarschijnlijk zit iedereen dan te app-en dat hij wat later is. We kunnen ons niet meer voorstellen hoe het is om niet bereikbaar meer te zijn.

In de jaren '80 werd er een heel bijzonder apparaat geïntroduceerd. Een wonder van techniek. De eerste gebruikers waren leden van het kabinet, topondernemers en criminelen. Het was een telefoon voor in de auto. Wim Dik: *“ De autotelefoon ATF-1 was een uitermate boeiend stuk techniek. Het begin van de autotelefonie.”* Wim en Jan zijn gebruikers van het eerste uur. Jan als beveiligingsexpert, Wim als politicus en later als hoogste baas van KPN. Wim: *“ Als staatssecretaris kreeg ik een autotelefoon. Niet iedere staatssecretaris kreeg die overigens een. Ik was er best tevreden over want je kon met je thuisbasis in contact blijven en je kreeg er dus ook een protocol bij dat je geen vertrouwelijke zaken mocht bespreken met de autotelefoon want die was afluisterbaar door mensen die zich daarop hadden toegelegd. Degenen voor wie het ‘ highly interesting ’ is zijn natuurlijk de journalisten. Die zou graag willen weten wat de minister de volgende dag in de kamer gaat zeggen.”*

Jan Rijnders: *“ In de ATF-1 zat geen beveiliging. Het ontwikkelingsteam stond er helemaal niet bij stil dat er mensen zouden zijn die het zouden kunnen wagen om dat systeem te kraken. Dat bestond gewoon niet.”* De antennes zijn geplaatst op 24 reeds bestaande televisiemasten waarop je kon inbellen. Zo'n televisiemast heeft iets weg van een raket. Als je buiten het bereik van de zendmast reed dan werd de verbinding verbroken en moest je op zoek naar een nieuwe zendmast om opnieuw in te bellen. “ De PTT ging uit van maximaal 5500 gebruikers in ons land maar het systeem lag al direct plat zodra er 2000 gebruikers tegelijk aan het bellen waren.

24 uur mobiele telefoontjes vanuit Den Haag. Verreweg het meest in Nederland. Veel naar Londen, Brussel en Berlijn. Maar ook Singapore, de VS, Suriname. Vanaf 1 zendmast ligt de hele wereld nu aan onze voeten.

Wim Dik: *“ Wat ik nu zie is dat er veel minder antennes opstaan voor mobiele communicatie en ik denk ook voor het huidige systeem dat ze te hoog staan omdat we natuurlijk toe gaan, toe groeien naar communicatie, steeds meer kleinere zend-/ontvangers, opstappuntjes. Met het netwerk zakken we natuurlijk door onze knieën, steeds dichterbij de aarde, steeds*

minder hoog maar wel dichter. Veel dichter! Drie conische masten in Den Haag zullen verdwijnen, communicatiemiddelen worden steeds minder zichtbaar op straat, de allereerste telefooncel staat in Amsterdam op het Valeriusplein. Rond de eeuwwisseling zijn er ruwweg 18000, uiteindelijk hebben ze er 75 jaar gestaan. Een van de laatsten staan nu nog in Deventer.

De 24 zendmasten voor de autotelefoon, direct opgevolgd door het 2G netwerk, 12 jaar dienst gedaan. 3G, nog maar 7 jaar. 4G, nu bijna 5 jaar. En straks 5G, hoe gaat dat nieuwe netwerk ons leven veranderen? Als de huisarts direct in contact staat met het toilet van zijn patiënten. We nog efficiënter de weg op gaan, onze koelkast zelf bestellingen doet naar de supermarkt. Auto's, fietsers en smartphones staan permanent met elkaar in contact via lantaarnpalen. Volledig met alles en iedereen verbonden. Ooit kwamen we niet veel verder dan het dorp verderop. Nu is alles dichterbij dan ooit. Misschien wordt de wereld om ons heen daarmee niet groter maar juist kleiner, omdat we de deur niet meer uithoeven. Al het contact virtueel....

Bron: VPRO / NPO-uitzending. Onzichtbaar Nederland, een visuele reis door de tijd. Aflevering 1 Contact.

Hoofdstuk 3. De ontwikkeling van de postdiensten

De post werd eerst door een lopende bode gebracht. Deze boodschappers worden al in 2300 v. Chr. in Egypte aangetroffen. Als lopende bodes gaan samenwerken en ieder een stuk vervoer op zich nemen dan is daarmee het begin gemaakt van een postdienst.

Vorsten hadden vooral tijdens oorlogen behoefte aan een goede koeriersdienst. De eerste koerier die in verhalen genoemd wordt is de Griek Philippides. In 490 v. Chr. vochten de Grieken tegen het Perzische leger. Philippides moest naar Sparta om hulp te halen. Geschiedschrijvers schrijven dat hij maar twee dagen deed over tweehonderdveertig kilometer. Direct na de overwinning schijnt dezelfde koerier, die blijkbaar hard kon rennen, naar Athene gestuurd te zijn om het goede nieuws te brengen. Zonder te rusten rende hij 42 kilometer en 192 meter, een marathon nu, en met zijn laatste adem kon hij het nieuws vertellen. Toen viel hij neer en stierf.

Paarden werden onmisbaar. De Romeinen bijvoorbeeld hadden meer dan 300.000 kilometer verkeersweg. Toen werd ook de wagen ontwikkeld, de voorloper van de postwagen. Voordat er brievenbussen waren legden kapiteins van schepen hun brieven onder een speciale poststeen. In Zuid-Afrika, bij de Kaap zijn veel stenen gevonden met inscriptie er ingehakt. Daar stond dan bijvoorbeeld op: Hieronder liggen de brieven van kapitein Japik, met een datum. De kapitein van een in tegenoverstelde richting varende schip nam die brieven dan weer mee.

In de 13^e eeuw starten Italiaanse zakenlui de eerste koerierdiensten. Zakenmensen uit Italiaanse steden als Firenze, Genua en Siena trokken regelmatig naar beurzen in het noorden van Frankrijk. Ze namen voor de mensen die ze kenden vaak post mee. Zo kwam er in Europa een drukke briefwisseling op gang tussen verschillende landen.

Hoe langzaam dat in de middeleeuwen ging weet men uit de dagboeken van ene Marin Sanudo, een van de bestuurders van Venetië. Hij hield van 1496 tot 1533 bij hoe lang brieven voor het stadsbestuur uit heel Europa onderweg waren. Volgens Sanudo duurde het gemiddeld drie weken voordat een bericht uit Londen Venetië bereikte. Van Lissabon naar Venetië, of van Istanbul naar Venetië duurde het nog eens twee keer zo lang. Moskou kon tussen zeven en acht weken worden bereikt.

Om de berichtenuitwisseling te laten verlopen, kwamen er pleisterplaatsen langs de belangrijkste wegen. Daar werden de paarden van de postkoetsen verwisseld. Maar zelfs dan kon hooguit honderd kilometer per dag worden afgelegd.

In 1501 wordt Franz von Taxis de eerste postmeester. Toen Keizer Maximiliaan van Oostenrijk na de dood van zijn vrouw weer naar zijn geboorteland Oostenrijk verhuisde, bleven zijn kinderen in België waar ze tot dan met hun moeder gewoond hadden. De keizer wilde natuurlijk wel weten hoe het met z'n kinderen ging. Maar er werden veel oorlogen gevoerd en de keizer vreesde dat de post tussen hem en zijn kinderen verloren zou gaan. Daarom vroeg hij aan een zekere Franz von Taxis om een koerierdienst op te zetten tussen Wenen en Brussel om alle post tussen Oostenrijk en België op een snelle, veilige en betrouwbare manier te versturen.

Enkele jaren later, in 1504, werd de zoon van Maximiliaan, Filips de Schone, keizer van Spanje. Vanaf toen werd ook de post tussen België, Spanje en de Nederlanden door Von Thurn & Taxis georganiseerd.

In de 16de eeuw had de familie Von Thurn & Taxis liefst 20.000 koeriers in dienst. Ze bezorgden post doorheen heel Europa. Je kon toen posten wat je maar wou: pakjes, brieven, staatsstukken én mensen! Zolang je maar betaalde in klinkende munt, want de post was een dure zaak. De dynastie van de familie Von Thurn & Taxis eindigt op het einde van de 17de eeuw.

In de 18e eeuw liep de bode zo'n acht uur per dag van stad naar stad met de post onder zijn arm. Hij leverde de post af bij bestellers die deze vervolgens bij de geadresseerden bezorgden. Het postrijtuig kan meer post vervoeren dan de lopende bode en is enkel bestemd voor postvervoer. In de tijd voor het postrijtuig in gebruik werd genomen, werd de post vaak met passagiersvoertuigen meegenomen. De organisatie van de postdienst was in handen van de stadsbesturen.

In 1799 werd naar Frans voorbeeld het postwezen in Nederland genationaliseerd. In de praktijk concentreerde het zich in Holland want de verbindingen met de rest van Nederland en het platteland waren nog erg beperkt. Op het platteland werd daarom, ondanks de nationalisering, voornamelijk door particulieren bezorgd. In 1807 werd de eerste postwet van kracht. De post wordt staatspost. De staat zou daarmee alle postverkeer in handen hebben, maar in de praktijk was men echter nog afhankelijk van particuliere bedrijfjes voor de meer onbereikbare gebieden. Postbezorging is een belangrijke voorwaarde voor staatsvorming. Een regering heeft er belang bij om over goede communicatiemiddelen te beschikken. Napoleon zorgde ervoor dat de post niet langer door één familie, maar door de staat werd georganiseerd. Ook nadien bleef de post een staatsaangelegenheid. Voor België gebeurde dat eerst onder leiding van Koning Willem I, want België was toen nog deel van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. In 1830 werd België onafhankelijk, met Leopold I als koning. Er werkten toen 240 postbodes voor de Belgische staatspost. Vanaf 1817 was er sprake van een dagelijkse verbinding door het gehele land.

Vervoer van brieven en pakjes ging in de 18e en 19e eeuw per postkoets, ook wel deftig 'diligence' genoemd. Postkoetsen reden vaste routes. De aankomst van een postkoets was een echte happening. De postiljon, de postbesteller, blies op zijn hoorn bij aankomst, zodat de mensen in de stad wisten dat de post was gearriveerd. De posthoorn is een soort toeter waarmee de bode aan alle mensen liet weten dat de post ging vertrekken of aankomen. Die

moesten zij (of hun bedienden) nog wel zelf komen ophalen. De posthoorn wordt vandaag de dag niet meer actief gebruikt, maar is wereldwijd nog steeds hét symbool van de post.

In de negentiende eeuw komt de industrie heel erg op en die industrie eist een hele snelle en goede postbezorging. De regering vaardigt dan de Postwet uit en de Postwet uit 1850 zorgt er voor dat in elke stad en dorp een postkantoor wordt neergezet. In 1850 werd bepaald dat de staat als postbedrijf de klant centraal moest stellen wat tot dan toe nog geen vanzelfsprekendheid was. Gelijkheid binnen het gehele land werd benadrukt. Iedere gemeente diende

een postkantoor te hebben. Vanaf dit moment groeide het aantal poststukken exponentieel en daarmee ook het aantal kantoren. In 1852 wordt ook in Nederland de postzegel ingevoerd, het systeem waarbij de verzender vooraf een vast bedrag betaald. Voorheen betaalde de ontvanger.

De nationale onderneming voor postbezorging die in 1899 werd opgericht zorgde ervoor dat postbezorging een staatsmonopolie werd. Het was daarmee de voorloper van de latere PTT. Vanaf 1881 begon de post pakketten te vervoeren en bezorgen. Pakketten werden voorheen met het openbaar vervoer meegegeven, maar lang niet alle plekken waren zo bereikbaar. In de 20e eeuw wordt de losse post gedeponereerd in brievenbussen. In Amsterdam werden brievenbussen aan de achterzijde van de tram geplaatst zodat ze bij het Centraal Station gelegd en verzameld konden worden in een bus. Pas in de jaren '60 worden de tweelingbrievenbussen ingevoerd, waarbij de klant al een voorsortering maakt tussen lokale post en overige bestemmingen.

In 1850 werden er al vijf miljoen poststukken per jaar vervoerd. In 1997 zijn dat er 21 miljoen per dag. Deze enorme ontwikkeling heeft in Nederland zijn sporen nagelaten.

Een mens heeft altijd al wel de behoefte gehad om op afstand met elkaar te communiceren door middel van post en het schrijven van brieven. En geef toe: wie is er niet nieuwsgierig als je een brief ontvangt of een pakje in de bus krijgt. Dat blijft toch altijd leuk! Vroeger waren monniken eigenlijk de enigen die konden schrijven. Voor de rest werden er tekens verzonden en dat gebeurde bijvoorbeeld door rook- of hoornsignalen. En ook de stand van molenwieken zorgden er voor dat je met elkaar kon communiceren. De posterijen groeide in de negentiende eeuw uit tot een ware industrietak. Aan het Neude in Utrecht vinden we het resultaat van die enorme groei: dat is niet meer een gewoon postkantoor, dat is een postpaleis. Dit Utrechtse hoofdpstkantoor werd in 1924 gebouwd door architect J. Crauwel jr. (1885 – 1962) in de stijl die we de Amsterdamse School noemen. En beeldhouwer Van den Eijnden, waar hij mee samen werkte, die maakte de sculpturen van bijv. Amerika, heel streng en zakelijk. En dat contrasteert weer met de gele ornamenten die daar in de wanden zijn verwerkt. Op deze plaats werd in 1852 ook de eerste postzegel gedrukt en daarvan is nog de plaquette van Maarten Pauw over gebleven.

Postkantoren

Veel monumentale postkantoren zijn bewaard gebleven. Architectuurhistoricus H. van de Schoor heeft er een studie van gemaakt. *“ De eerste 20 jaar na de postwet van 1850 toen werd het vrij gelaten waar je een postkantoor onder bracht. Als er een nieuwe postdirecteur kwam dan kocht of huurde die zelf een pand en ging zelf gewoon op de eerste etage wonen en beneden in het pand, op de begane grond, werd dan het postkantoor ingericht. Als er een nieuwe postdirecteur kwam of ging verhuizen dan verhuisde het postkantoor mee. “* Om de bereikbaarheid te vergroten kregen sommige steden meerdere postkantoren. Deze in de Spaarndammerbuurt in Amsterdam is daar een mooi voorbeeld van. Het is gebouwd in de stijl van de Amsterdamse school en geïntegreerd in de woningen van de buurt. *“ Het begint allemaal met de Rijksgebouwen met de benoeming in 1876 van de bekende rijksbouwmeester C.H. Peters waarbij het Rijk, in dit geval het Ministerie van Financiën want daar vallen immers Posterijen onder, een eigen bouwkundige in dienst neemt om voortaan verbouwingen maar ook nieuwbouw zelf ter hand te nemen. Peters heeft een lange staat van dienst, vrijwel altijd gewerkt aan een combinatie van neo-renaissance en romanogotiek. ”* Het voormalige hoofdpstkantoor in Amsterdam is een typisch voorbeeld van de bouwstijl van architect Peters. Het gebouw, vanwege de peervormige torentjes, de Perenbucht genoemd, is tegenwoordig in gebruik als winkelcentrum. Dhr. Maassen, medewerker posterijen, bekijkt zijn voormalige werkplek: *“ Jazeker, ik herken er nog een heleboel van zelfs. Die hoofdstructuur, al die bogen zo, dat is gelukkig zo gebleven. En je kan ook nog wel zien dat het hier vroeger postkantoor geweest is. Daarboven, links en rechts, zie je twee emblemen met een posthoorn er op. Dat duidt dus op wat hier vroeger gebeurde. Aan de andere kant zie je nog een soort embleem en dat heeft betrekking op het telegraafgebeuren want een deel van het telegraafkantoor zat hier ook in. De sfeer hier maakte toch wel een deftige indruk als je hier kwam want de loketfronten toen waren van een mooi bruin soort hout. Die loketten waren ook afgesloten met gaas vaak en gordijntjes.*

Je had loketten waar geldzaken gedaan werden en ook de spaarbank en vanwege het vertrouwelijk karakter kon je zo'n gordijntje dan dicht doen zodat anderen niet konden zien wat er daarachter gebeurde. Hier zat ik. Ik zat toen achter een deftig groot bureau. Er stonden natuurlijk nog meer bureau's. Mijn afdeling was belast met de administratie van de klachtenafhandeling van de bestelling en ik keek natuurlijk wel eens naar buiten want ja, dat hoorde er ook bij."

Mechanisatie / automatisering

Het sorteren van brieven en pakjes is enorm veranderd, Vroeger, in de jaren dertig, werd alles met de hand verwerkt. Het was soms ook zwaar werk en het gaf heel veel mensen een boterham. Omdat het aanbod enorm toenam werd er een mechanische manier gezocht om brieven te sorteren. De Transorma, een belangrijke Nederlandse uitvinding, bracht een grote vooruitgang. De naam Transorma zit in de woorden transporteren en sorteren en dat doet deze oude machinenoog perfect. Tot 1981 waren Transorma's in gebruik.

De Transorma (museum voor communicatie Den Haag)

P. Dutour Geerling en S. van der Vloet, transomistes: " Elke transorma draaide hier gemiddeld per persoon 1200 poststukken per uur. Er zaten er dan 5 op dus dat is $5 \times 1200 = 6000$ poststukken per uur. Dan mocht hij niet afslaan natuurlijk want dan had je er een paar honderd minder. Elke Nederlandse plaats had een code. Mannen werkten aan andere machines dan vrouwen. Je had twee machines voor vrouwen en een machine voor mannen en dat waren expediteurs want die hadden nog meer plaatsen dan wij. Wij hadden zo gemiddeld 140 plaatsen die we van buiten moesten leren kennen maar die expediteurs die

hadden door heel het land. De transorma werd aangedreven door een stofzuiger maar als ze de slang verwisselde dan ging hij in plaats van zuigen, dus dat hij de brieven naar voren zoog, ging hij blazen net zoals met je eigen stofzuiger. En dat hadden ze een keer gedaan en in die zakken hadden ze talkpoeder gedaan. Dus op een gegeven ogenblik toen zette ze die machine aan en in plaats van dat er post kwam, kwam er allemaal talkpoeder over ons heen. We dachten dat die machine in de brand vloog. We vlogen al gillende naar achteren en dat was natuurlijk ook zo verholpen maar die monteurs hebben het toen best wel geweten want de andere dag hebben ze vier machines schoon moeten maken want alles was wit van de talkpoeder. Kijk, die dingen blijven wel bij je hangen omdat het hele mooie momenten zijn.” Zoals het vroeger ging met die Transorma zo gaat het nu niet mee. En dat kan ook helemaal niet meer want jaarlijks worden er veel meer poststukken vervoerd. Als je je bedenkt dat hier in het expeditieknooppunt Utrecht er per dag 1,2 miljoen brieven worden verstuurd dan moet dat wel automatisch gaan. Er komen codeermachines die adressen coderen in een streepjescode waardoor de voorsortering machinaal kan worden gedaan. Om het inpassen van de machines mogelijk te maken werden nieuwe gebouwen, sorteercentra, neergezet. Voor de bestelling van post kwamen computergestuurde sorteermachines. De operatie hiervan was afhankelijk van het invoeren van een nieuw element in het adres: de postcode. In 1976 werd dit voor de partijenpost geïntroduceerd. Vanaf april 1980 werd het toevoegen van de postcode ook een verplichting bij het versturen van losse post. De moderne opvolgers van de Transorma kunnen handgeschreven postcodes lezen en grote aantallen verwerken. Mensen zijn alleen nog nodig om onduidelijke handschriften te ontcijferen en het adres een code te geven. Sorteermachines sorteren brieven op verschillende bestellingen. Die zgn. runs worden weer verder verwerkt. De derde machine splits al die runs weer uit per gebied, per gemeente. Vroeger gebeurde dat allemaal handmatig maar dat was ontzettend arbeidsintensief en kostte heel veel tijd. Nu gaat het allemaal op rolletjes met deze machines.

Sociaal-culturele voorzieningen

L. Scheers, postbesteller: “ Ruim 40 jaar zit ik in de harmonie, waarvan ongeveer 35 jaar bestuurslid dus.... Voor zowel volwassenen als de jeugd werd veel gedaan. Elke grotere plaats had eigen afdelingen voor recreatie en ontspanning. We hebben hier een Rotterdamse sport- en ontspanningsvereniging en dan heb je voetbal, tafeltennis, tennis en zwemmen. Voor alle takken van sport kon je daar terecht. Via het personeel- en kinderfonds, als je daar lid van was, dan kon je ook inschrijven op vakanties in Elspeet, Ootmarsum en Renesse. Daar hebben ze allemaal vakantiebungalows en hotels staan. Daar kon je daarop inschrijven en als je dan uitgeloot werd, want op zoveel man konden ze natuurlijk niet iedereen daar bergen, dan kon je met vakantie.”

Transport

Met de postkoets werden vroeger honderden brieven en pakketten vervoerd via oude postroutes. Maar niet alleen met postkoetsen gebeurde dat, ook de trekschuit werd daarvoor gebruikt. Meestal gebeurde de postbezorging via zgn. lopende bodes en postiljons te paard en die postiljons zagen er heel indrukwekkend uit. De posthoorn was jarenlang het symbool van de posterijen en werd afgebeeld in het logo van de post. Het typische geluid van die posthoorn was het signaal dat de post in aantocht was.

In het midden van de negentiende eeuw diende zich een nieuw postvervoermiddel aan: de trein. Al heel snel werden speciale sorteerwagens in gebruik genomen. De nachtposttrein vertrekt om even over negen. Opzij chef dan kan dit laatkomertje de trein ook nog halen. Lukt het? Ja, hij is binnen. Gelukt! J. Harrewijn, treinexpediteur: *“ De sfeer die was ontzettend goed. We waren op elkaar aangewezen want met saamhorigheid moest je je werk klaar zien te krijgen. Als een posttrein heel de dag in de zon had gestaan en we moesten hem 's middags gaan bemannen, nou dan kon je er gewoon niet inkomen en viel je meteen van je stokje. En 's winters als die deur telkens open moest, en dan konden we ze naderhand weer niet dicht krijgen omdat er weer stuifsnieuw in zat. Ja, en de zakken... de trein zat vol met sneeuw en de sneeuw waaide ook naar binnen toe. En dan moesten wij hier met touwen zakken gaan hangen, halverwege de wagon een tussen schotje improviseren zodat we een klein beetje een gordijn hadden. Daarachter was het dan zo koud, daar kon de kachel het ook niet bijbenen. “*

Treinexpediteurs in een postrijtuig op 27 november 1971 (collectie Georg Groenveld)

C. Groenveld, coördinator treinpostvervoer: *“ Het ging mij toch aan het hart om na 150 jaar postvervoer per trein al deze postvoertuigen rucksichtlos naar de sloop te zien gaan. Toen heb ik dus in overleg het meest interessante en het in beste staat verkerende rijtuig weten te reserveren, ja alles moest weg, het moest ook uit de boeken afgevoerd worden. Ik heb dat zeven jaar kunnen traineren en toen was de tijd inmiddels rijp geworden om een historisch rijtuig na een fikse opknopbeurt over te dragen aan het spoorwegmuseum te Utrecht. “*

In 1997 viel het doek voor postvervoer per trein. Sinds 1844 ging de post per trein door ons land. Vanaf de stations werd alles via rijtuigen naar de klant gebracht. In het begin ging de

post nog mee met passagierstreinen in postwagons. Pas vanaf 1973 werden speciale posttreinen ingezet die op aparte perrons laadden en losten.

Na een eerste poging in 1913 brak de auto als vervoermiddel voor post pas echt door in 1921. De auto werd vooral ingezet ter vervanging van de rijtuigen en lopende koeriers. Al in 1925 werd het commerciële voordeel van huis-aan-huis bladen en reclame ontdekt en ingevoerd. Postbodes die die adressen toch aandeden konden dit zonder al te veel extra kosten bezorgen.

In 1926 kwam het eerste postagentschap tot leven. Een agentschap is een particuliere winkel waar bij een speciaal loket postassortiment wordt aangeboden.

De postbode

“ En wat te denken van onze boodschappers, de postbodes, die elke dag door weer en wind de post bij u door de brievenbus duwen. Om dit werk dag in en dag uit met dezelfde opgewektheid te kunnen vervullen moet men uit het goede hout gesneden zijn. “

Vrouwen als postbesteller, dat gebeurde in de tweede wereldoorlog toen veel mannen gedwongen werden om in Duitsland te werken. Het daardoor ontstane tekort ving men op door vrouwen tijdelijk in dienst te nemen als postbesteller.

In een moeilijk bereikbaar gebied zoals de Biesbosch wordt de post, nu al een eeuw lang, op deze wijze bezorgd. Met de postboot. C. de Wijs, postbode: *“ Ik heb mij laten vertellen dat de eerste postbodes met de roeiboot gingen en ik heb er foto's van gezien. Die gingen met een bolhoed op, echt als heer, de Biesbosch in. Ik heb ze niet terug zien komen op die foto maar ze bleven dan twee dagen weg, maandag en dinsdag, en woensdag, donderdag en vrijdag, zaterdag....die keer per week ging de post. En ze hebben daarna toen hier de arbeiders bezig waren met de griendwerkers, de rietsnijders, die kregen de post hier ook. Die waren de hele week in de Biesbosch. En toen waren er 3 of 4 postbodes in de Biesbosch dus ik denk dat er wel zo'n 10 voor mij geweest zijn.*

Het is van dit jaar 100 jaar bezorgen in De Biesbosch. Je kan wel zeggen: ik moet vlug zijn maar de boot gaat niet vlugger als hij vaart en harder ga je niet. En dat hoeft ook niet harder, ik zou het niet graag willen. Lekker rustig met de mooie natuur om mij heen want anders zie je daar niks meer van. “

Er werden nieuwe methoden ontwikkeld ter verlichting van het werk. Zo kwam in 1963 de postboy, een karretje dat met de hand geduwd kan worden. Hierdoor kon ook meer post worden meegenomen. Voor een postbode werd naast een postfiets, een bromfiets en later ook kleine bestelauto's en scooters ingezet.

De postzegel

Kiezelstenen, het lijkt wel de Franse Tijd. Toen had de Staat het monopolie op de verzending van brieven van 1 kg en de mensen vonden de post toen veel te duur. Dus wat deden ze? Ze gingen hun eigen brieven verzwaren met stenen of met blokken hout om ze zodoende aan particuliere vervoerders mee te kunnen geven.

Door de uitvinding van de boekdrukkunst, de schrijfkunst en de handel gingen ook particulieren met elkaar schrijven. Wie vroeger een brief kreeg, moest daarvoor portkosten betalen aan de postbode. Kon je niet betalen? Dan nam de postbode de brief gewoon mee terug. In Engeland had Rowland Hill op een dag een fantastisch idee: hij vond een zegel uit die op de brief kon gekleefd worden om te bewijzen dat de verzender de portkosten al had betaald. Zo werd het werk van de postbode eenvoudiger en ging het bezorgen van brieven een stuk sneller. De allereerste postzegel was zwart (black) en had een waarde van 1 penny (ongeveer 1 eurocent). Daarom kreeg hij de naam Penny black. Op deze postzegel stond een afbeelding van de Britse koningin Victoria. Voordat er postzegels waren betaalde de ontvanger van de brief voor het bezorgen ervan. Dit veranderde na de introductie van de postzegel. In plaats van de ontvanger ging de verzender betalen.

De eerste postzegel in Nederland bestaat sinds 1852. Met postzegels kon je rond 1900 ook communiceren. Er waren boekjes die bijvoorbeeld 'postzegeltaal' heetten. Door de postzegel op een bepaalde manier te plakken kon je berichten doorgeven aan je geliefde. De postzegel is een klein kunstwerkje dat een bepaalde waarde vertegenwoordigt. Aan de vormgeving van de zegel is daarom altijd veel aandacht geschonken. Veranderende tijden en tarieven vroegen iedere keer om een nieuw ontwerp.

W. Crouwel, grafisch ontwerper: “ Vroeger werd een postzegel als een waardepapiertje gezien he. Het vertegenwoordigt een zekere waarde maar langzaam maar zeker is is dat waarde idee een

beetje weggeebd. De frankeermachines zijn opgekomen. Met zo’n eenvoudig stempeltje doe je precies hetzelfde. Er is ook wel eens gezegd dat de postzegel zou gaan verdwijnen en dat het voor verzamelaars nog wordt aangehouden maar de postzegel heeft ook een grotere mate van mogelijkheden dan vroeger toen het echt een waardepapier moest zijn. Prachtige gegraveerde zegels die automatisch dat effect wel kregen. Op het ogenblik is dat helemaal niet het geval meer. Nu kunnen we eigenlijk alles doen wat we willen en het is vooral de opvatting van de ontwerper zelf die uitmaakt of het een sterke zegel wordt met de uitstraling van een waardepapiertje of dat juist een bepaald idee, dat thema, wordt uitgedrukt en dat laatste is nog meer het geval. ”

Zegels met een thema zijn bijvoorbeeld de kinderpostzegels. Deze verwierven algemene bekendheid en werden ook zeer gewaardeerd door het Koninklijk huis, zoals hier door Koningin Juliana.

“ Een ontwerp voor een zegel moet altijd gemaakt worden aan de hand van een bepaald thema. Maar een ontwerper mag daarin zoeken en uitwerken zoals hij vaak zelf wil behalve natuurlijk 2, en dat zijn de cijferzegels en de koninginnezegels, dat zijn 2 zeer specifieke, nonpermanente zegels. Ja, daar kun je niet van een thema spreken. Laat ik zeggen dat ik die

prachtige oude koninginzeegel van De Bazel, die monumentaliteit, een prachtig zegel vind ik dat. Maar mijn liefde gaat eigenlijk uit naar de tijd dat Nederland zijn eerste geavanceerde zegels maakte in de dertiger jaren, de zegels van het misdeelde kind van Gerard Kiljan. En die van de Goudsche glazen van Piet Zwart. Dat zijn serie's die ik in mijn hart heb gesloten. "

Onlangs werd de eerste postzegel van 10 cent geveild. Deze bijzondere zegel bracht maar liefst 18 duizend gulden op.

Luchtpost

Voor de opkomende luchtpost werden eveneens speciale zegels ontworpen. Vanaf de jaren twintig nam het vliegtuig kleine hoeveelheden post mee naar steeds verdere bestemmingen. G. van Wessel, een van Nederlands eerste vliegers, vertelt over die beginperiode: *" Met deze vliegtuigen werden hoofdzakelijk passagiers vervoerd en de eerste luchtpost en de eerste luchtvracht. Dat was toen nog veel minder dan nu want dat was een elite wat er toen gebeurde. Wij waren de eerste luchtpostvervoerders en wij hadden twee kleine vrachtruimtes waar je post in vervoerde en kleine pakjes. We hadden ook nog een bagageruimte waar de bagage van de bemanning in ging en de post en pakketpost die niet in het voorruim kon. Dat is een mooi geluid he, want vroeger toen waren de vliegtuigen bekleed met linnen. Het is nu helemaal metaal geworden.*

De hoeveelheid dat was in het begin nog erg weinig, tussen de 10 en 40 kg, en vooral de filmjournaals werden nog al eens vervoerd omdat dat natuurlijk de snelste manier was voor propaganda en publiciteit.

De groei van de luchtpost was aanleiding voor het ontwerpen van een speciaal postvliegtuig, de postjager. Initiatiefnemer en piloot van dit snelle en sierlijke vliegtuig was de heer D. Asjes: *" We waren allemaal voor 1 doel om te komen in zo kort mogelijke tijd te bewijzen wat we wilden doen dat de post in een recordtijd overgebracht zou worden. De postjager had een kort leven. Op een klein vliegveld in India gebruikte men destijds verplaatsbare startbaanverlichting. Degene die dit licht bediende begreep de bemanning van de startende postjager niet. Hij reed onverwacht naar een verkeerde positie. Maar die man die daar aan de lichten zat die zei: " Ik ga het beter doen" en deed het licht uit en reed naar ons toe. Dus over het veld, niet langs de kant maar over het veld. En hij stak toen ineens zijn licht op en we raakten met het uiteinde van de vleugel de gloeiende floodlight. Ja, zo was het afgelopen. We zijn toen helemaal verbrand met de post en postjager en de wrakstukken liggen er nu nog. "*

Meer mooie monumenten van de post gingen verloren zoals een aantal mooie postkantoren in de tweede wereldoorlog. Dit indrukwekkende postkantoor aan de Coolsingel in Rotterdam heeft de oorlog glansrijk overleefd. Het werd ontworpen rond 1920 door rijksbouwmeester Bremer en het opvallende is dat het eigenlijk in een bouwstijl is die doet denken aan de architectuur die we zien in Berlijn. Het heeft ook invloeden ondergaan van het warenhuis Teets in Dusseldorf, het is streng en zakelijk. Per jaar worden er op dit moment zo'n 21 miljoen poststukken verzonden en dat is nog wel wat anders dan vroeger toen men zo'n 200 brieven in zo'n postzak verzond.

Privatisering en het einde van het staatsmonopolie

Op 31 december 1988 werd de eerste stap gezet naar privatisering van de postdiensten. Post (PTT) werd onderdeel van Koninklijke PTT Nederland (KPN).

PTT Post onderscheidde zich binnen de KPN van de PTT Telecom en bleef gericht op de bezorging van brieven en pakketten. De loskoppeling van de staat maakte de weg vrij voor commerciële activiteiten en ondernemerschap. Wel had de overheid nog een meerderheidsaandeel, en had KPN nog een monopoliepositie. PTT Post bleef het monopolie op postvervoer behouden.

In 1994 werd het bedrijf beursgenoteerd en een jaar later verkocht de staat haar meerderheidsbelang in KPN. Het staatsmonopolie van de postdiensten is dan definitief voorbij. Om zich staande te houden tegen de ontwikkelingen van het digitale berichtenvervoer, en tegenover de concurrenten, besluit PostNL alle postkantoren te sluiten en alleen nog diensten in winkels aan te bieden.

In 1998 werd PTT Post en PTT Telecom gesplitst; Post – TNT wordt TNT Post Groep (TPG) en het wordt daarmee het eerste beursgenoteerde postbedrijf ter wereld. Vlak na de splitsing en verzelfstandiging in 1998 ging TPG de beurs op. Het is daarmee het eerste beursgenoteerde postbedrijf ter wereld. Het huidige PostNL draagt zijn naam sinds mei 2011. Daar waar de postvolumes de laatste jaren steeds verder dalen door veranderend consumentengedrag neemt de hoeveelheid pakketpost door datzelfde gedrag juist toe. We kopen steeds meer online wat via pakketjes wordt afgeleverd. PostNL bezorgt inmiddels 120 miljoen pakketten per jaar maar wordt hierin hevig beconcurrerd.

Tijdlijn van de bedrijven die onderdeel waren van de APT/PTT en de opvolgers.

Vanaf	1881	1915	1918	1928	1977	1986	1989	1998	2002	2006	2009	2011	2016	heden
Telefonie							PTT Telecom		KPN					
Koeriersdiensten		APT		PTT			PTT Post		TPG Post	TNT Post	TNT Express		(FedEx)	
Post(pakketten)											PostNL			
Spaarbank	Rijkspostspaarbank (RPS)			Postgiro/RPS			Postbank					ING		
Bank	Postcheque- en Girodienst													

De Eerste Kamer stemde in mei 2015 vóór het verminderen van het aantal brievenbussen. PostNL verplaatst de overgebleven brievenbussen zo veel mogelijk naar centrale plekken.

Hoofdstuk 4. Geschiedenis van de post in Nistelrode

In dit hoofdstuk heb ik mijn sprokkelingen die ik tijdens mijn naspeuringen op het internet ben tegengekomen en dat wat ik in archieven en archiefcollecties heb gevonden, chronologisch weergegeven.

Bestelhuis voor de posterijen

De regio Maasland had tot ver in de 19^e eeuw geen postkantoor. Den Bosch en Grave waren de dichtst bijgelegen plaatsen met een postkantoor. In navolging van Frankrijk kreeg ons land op 1 mei 1810 een paardenposterij. In tegenstelling tot het Franse voorbeeld was de bemoeienis van deze dienst met het brievenvervoer minimaal. Alleen het estafettevervoer, een soort van spoedzendingen, was aan de paardenposterij voorbehouden. Het brievenvervoer bleef in particuliere handen, de paardenposterij moest een soort van ‘openbaar vervoer’ worden.

Heesch, centraal gelegen op de route Den Bosch – Grave, had tot 1816 een station voor de paardenposterij. Als tussenstop voor de postwagen en ‘tourkar op de Graaf’ was Heesch al lang bekend als pleisterplaats. De herberg van Rut van Erp, herbergier, brouwer, burgemeester en postmeester, was ook een wisselplaats voor de paardenposterij.

Pas in 1844 werd de regio Oss echt direct bij de nationale posterijen betrokken. In Ravenstein en Oss kwamen distributiekantoren die onder Grave en Den Bosch ressorteerden.

De beheerder van een distributiekantoor, de distributeur, richtte in zijn huis een vertrek in als kantoor. Daar konden de geadresseerden brieven ophalen. De distributeur kreeg deze brieven van boden en postiljons en hij gaf hen brieven mee die de inwoners van zijn woonplaats ter verzending had afgegeven.

Zo kreeg in Oss bode Arnoldus Brocks er een functie bij. In verband met ‘het daar te stellen distributiekantoor’ moest de gemeenteraad van Oss een bode ‘aan stellen en deselve salariëren, die dagelijks op eene bepaalde uur als 1 en 3 zal des namiddags het pakket van en voor deze gemeente bestemd op de postroute te Heesch zoude moeten afhalen en bestellen’. Brocks bood zich hiervoor aan en kreeg die functie ook. Het distributiekantoor was in zijn woning aan de Peperstraat gevestigd. Alleen voor zijn bodedienst naar Heesch kreeg Brocks f 20,-- per jaar. Ook in andere plaatsen werden de functies van distributeur en bode vaak gecombineerd. Ondanks de vestiging van een distributiekantoor in Oss bleef Heesch het regionale centrum van de posterijen; de post voor Oss maakte nog altijd een omweg via Heesch¹.

---

¹ Uit ‘Van buitenpost naar PTT hoofdpost’ door drs. T. Langenhuyzen

Het zou nog tot november 1869 duren voordat Oss een nieuw volwaardig postkantoor kon openen in het gemeentehuis gelegen aan de Heuvel. De bestelhuizen en hulppostkantoren ressorteerden voortaan onder Oss. De opening van de Zuid-Oosterspoorweg TilburgNijmegen in 1881 veranderde veel voor het brievenvervoer in de regio. De traditionele route van de postwagen in Heesch werd nu eindelijk verlaten en de diligence verdween uit het straatbeeld. Er hoefde nu voortaan geen bode meer van Oss naar Heesch te gaan om daar de post op te halen; de trein bracht de post voor Oss en omstreken rechtstreeks naar Oss. Het postkantoor van Oss leek nu pas echt zijn status van regionaal postcentrum te kunnen gaan waarmaken.

In 1851 kregen Berghem, Geffen, Lith, Oijen, Lithoijen, Overlangel (vanaf 1852 Herpen), Schaijk, Reek, Nuland, Megen, Heesch en Nistelrode een bestelhuis voor de posterijen. Een bestelhuis was de eenvoudigste postinrichting die in 1850 werd geïntroduceerd. De postwet van 12 april 1850, Staatsblad 15, artikel 22 bepaalde dat elke gemeente een postinrichting moest hebben.

Het aantal postkantoren breidde vanaf 1850 snel uit. De bestaande distributiekantoren werden afgeschaft en vervangen door hulpkantoren waar een brievegaarder het beheer voerde. Bestelhuizen ontstonden vooral op het platteland. Het bestelhuis had een verbinding door middel van een bodeloop die tweemaal per dag werd uitgevoerd. De bestelhuishouder of –houdster was een particulier die geen verbintenis had met de postdienst. Hij was dan ook geen ambtenaar. Hij kreeg slechts een jaarlijkse vergoeding voor zijn of haar diensten. In die tijd bestond nog het zogenoemde bestelloon. Dat bestelloon beperkte zich tot plaatsen waar een bestelhuis was gevestigd. Ook werd bestelloon geheven voor het bestellen van een poststuk op grote afstand van een hulpkantoor. Het bestelloon bedroeg in 1850 2½ cent voor een brief en 1 cent voor een drukwerk. In 1865 schafte men het bestelloon af. De bestelhuizen gingen over in hulpkantoren, het laatste in 1909.

Martinus van Duren, de vader van onze geschiedvorser Toon van Duren, was landbouwer, gemeentebode en omstreeks 1863 brievegaarder. Hij kreeg eervol ontslag als brievegaarder op 1 april 1873.

De **brievegaarder** was als beheerder van een hulppostkantoor (vaak aan huis) verantwoordelijk voor de inzameling en eerste distributie van brieven en andere poststukken. De aflevering van de stukken werd gedaan door de briefbesteller en postbode. Het inzamelen van te verzenden post was aanvankelijk geen dagtaak en de functie van brievegaarder werd dan ook meestal gecombineerd met een ander beroep. Pas tegen het eind van de 19e eeuw nam het briefverkeer zodanig toe dat er ook brievegaarders waren zonder extra inkomsten.

H. Martinus van Dieren
Was vooreen gemeente boer
Omstreeks 1863 brieven gaarder
nam zijn wet. sol. ontbijt in 1873
Afdeling Posten N° 86
Nota. De afdeling, de datum
en het nummer d'eres, zullen
bij de aanhaling nauwkeurig
behooren te worden uitgedrukt
Extrait uit het register des Resolutions
van den Minister van Financien
te Grootenage den 20 Maart 1873

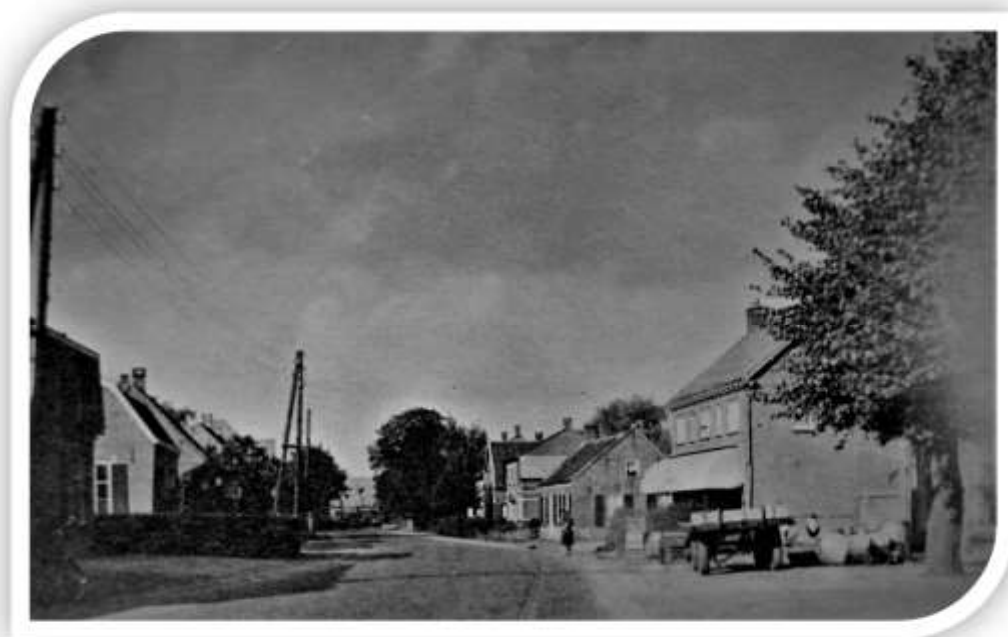

Foto van het bestelhuis van Nistelrode, midden op de foto, dat lag op (nu) de hoek De Hoef – Laar.

In 1866 werd het bestelhuis vervangen door een hulppostkantoor. Josephus Leenhouders was daar postkantoorhouder tot 1914, in welk jaar een nieuw kantoor werd gebouwd.

4 generaties Leenhouders

In Nistelrode hebben liefst 4 generaties Leenhouders als kantoorhouder postdiensten geleverd. Hieronder hun namen, geboortjaar en jaar van overlijden en de periode waarin zij als kantoorhouder in Nistelrode hebben gewerkt.

• Josephus Leenhouders (1835-1911)	1874 - 1897
• Josephus Nicolaas Ludovicus Leenhouders (1863-1928)	1897 - 1923
• Karel Josephus Leenhouders (1890-1946)	1923 - 1946
• Martinus Josephus Arnoldus Leenhouders (1918-1985)	1947 – 1952

Dinsdag 4 mei 1880

De gemeenteraad besluit voor onbepaalde tijd in gebruik te geven ***twee beneden kamers in het raadhuis aan Josephus Leenhouders, brievengaarder te Nistelrode, tegen betaling van zes en twintig gulden 's jaars*** te voldoen, de helft op den 30 juni en de andere helft op den 31 december van het lopende jaar.

Het staat voorts en de gemeente en de huurder vrij dit contract te breken, mits daarvoor drie maanden van te voren schriftelijk kennis te geven.

Memorie van Toelichting

Aangezien de 2 beneden kamers in het raadhuis beschikbaar zijn en het te voorzien is beschikbaar zullen blijven is men overgegaan om die aan den brievegaarder Josephus Leenhouders af te staan tegen betaling van 26 gulden 's jaars om de navolgende redenen:

- dat de brievegaarder geene geschikte woning in de kom der gemeente kon vinden sedert de oude docterswoning is verkocht
- dat er niet het minste ongerief voor de gemeente uit voortvloeit

De gemeenteraad van Nistelrode

Bron: Notulen gemeenteraad van Nistelrode 1880

Krantenbericht

Met ingang van 1 juni a.s. worden de nagenoemde hulpkantoren der posterijen in NBrabant, voor de dienst der rijkspostspaarbank open gesteld: Boekel, Lithoijen, Maashees, Nistelrode, Oijen, Reek en Wanroy. – In Gelderland: Heerewaarden en Wamel.

Bron: Graafsche Courant 20 mei 1882

Krantenbericht 28 januari 1897

Eervol ontslagen de brievegaarders H.E. Tissot van Patot te Stavenisse en J. Leenhouders te Nistelrode.

Bron: Algemeen Handelsblad

Krantenbericht 24 maart 1897

Nistelrode. Benoemd: tot brievegaarder alhier J.N.L. leenhouders

Bron: Zuid-Willemsvaart

Krantenbericht 23 oktober 1897

Dezer dagen werden bij het vernieuwen der brievenbus te Nistelrode, een tiental brieven en briefkaarten ontdekt van zeer ouden datum, die thans eerst bezorgd kunnen worden aan hun adres. Er waren er van 1890, '91, '92 en '94. Enkele droegen duidelijke sporen van den alvernielenden tand des tijds. Niet onmogelijk zoude het zijn, dat op deze wijze iemand een brief ontving van een sedert eenige jaren overleden bloedverwant of vriend.

Bron: Land van Heusen en Altena / Bommelerwaard

Krantenbericht Allerlei - Tien jaar onderweg

Bij een inwoner van Boxtel werd deze week een brief ontvangen uit Nistelrode die daar in 1888 op de post was bezorgd. De brief die destijds door een gebrek aan de bus in het ongereede was geraakt werd bij een gehouden reparatie teruggevonden.

Krantenbericht

Nistelrode, **26 mei 1902**

Met genoegen vernemen wij dat onzen volijverigen brievegaarder Leenhouders weer eene verhooging van f 25 is toegekend en zijne jaarwedde thans bedraagt f 675; Proficiat! Jammer echter dat in de kom dezer gemeente geene voor hem geschikte woning te huur is,

waaraan de man met een talrijk gezin groote behoefte heeft. Zou mogelijk rijk, provincie of gemeente niet te bewegen zijn een voor hem passend huis te bouwen? Bouwterreinen zijn er aan billijken prijs te koop.

Bron: Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant van 30 mei 1902.

Krantenbericht

Nistelrode, 30 mei 1908

In den loop dezer week ontving de heer L. Leenhouders, brievenaarder alhier, de verblijdende tijding dat zijn jaarwedde met ingang van 1 april j.l. met f 75 is verhoogd. Wij wenschen onzen om zijne hulpvaardigheid zoo geachten brievenaarder gaarne proficiat met deze promotie en hopen dat zijn welwillendheid tegenover het publiek nog dikwijls met een dergelijke verhooging beloond worde.

Bron: Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant van 1 juni 1908.

Krantenbericht Zeeland, 2 juli 1914

Tot postbesteller alhier is benoemd de heer Leenhouders van Nistelrode, terwijl de heer A. Schoppema, die eerst hulpbesteller alhier was, tot besteller te Nistelrode benoemd is.

Bron: Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant van 3 juli 1914

Foto boven: Trientje Leenhouders, Marie Leenhouders, Antje van de Broek, Jozephus Leenhouders, vrouw Leenhouders, Miet van Dommelen en Drieka van Hinthum voor het nieuwe postkantoor in 1914. Jozephus Leenhouders is postkantoorhouder gebleven tot 1923. Zijn zoon Karel volgde hem op.

Foto beneden: Het gezin van Josef en Marie Leenhouders. Achter staat Toon, Harrie W. , Marinus, Karel. Midden Josef Leenhouders en zijn vrouw Marie Leenhouders – Vlietman met links dochter Tinie en rechts dochter Maria C.

Karel Leenhouders, kantoouhouder PTT. Gezinsfoto v.l.n.r. Jan, Nolly, Sjef, Jet, Lientje en Jo. Zittend v.l.n.r. Ria, Karel Leenhouders en Anna Leenhouders – van Herpen en Martien.

Foto: Karel Leenhouders in ons dorp aan de wandel ter hoogte van ons dorpsplein. Foto rechts: Martien J. A. Leenhouders met zijn vrouw Johanna Cath. Leenhouders – Weststrate.

Krantenbericht

Nistelrode, 7 juli 1925

Met ingang van 1 juli l.l. is in verband met de omzetting van het postkantoor van Heesch in een zgn. station, eenige wijziging gebracht in de vertrekuren van de post. In plaats van om 8½ uur gaat des morgens de eerste post reeds om 6 uur weg en de avondpost in plaats van om 6 uur reeds om 5 uur. Bovendien werd vroeger de post per fiets vanuit Oss gebracht, thans wordt hij door een nieuw aangesteld hulpbesteller in den persoon van Hend. Wolters alhier, in Oss gehaald. De middagpost blijft ongewijzigd.

Bron: Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant van 8 juli 1925.

Krantenbericht 15 februari 1933

Nistelrode. Overplaatsing. De besteller van de posterijen L.J. Lagarde te Oss is overgeplaatst naar hier.

Bron: De Echo, 15 februari 1933

Postkantoorhouders in Nistelrode na de generatie Leenhouders

- Josephus Leenhouders
- Josephus Nicolaas Leenhouders
- Karel J. Leenhouders
- Martien J.A. Leenhouders
- **Leo J. Lagarde (1953-1965) • J.M. van de Hulsbeek (1966-1968) •**
H.B.M.M. van de Meijs (1968-1969) • Martien G. van der Steen (1973-1981) • Paul Prinsen (1981-1991)

Krantenbericht 5 november 1943 Nistelrode wacht op pakjes uit Amsterdam

Een Amsterdammer streek onlangs neer in Nistelrode, waar hij spoedig het vertrouwen wist te winnen. Op zijn beurt beloofde hij tal van burgers en boeren allerlei artikelen te leveren. Ze moesten hem de vereischte bonnen maar vast meegeven! Dan kon hij de pakjes direct afzenden. De goede leverancier was ook voor een ruiltje te vinden. Met wat boter, spek en eieren kon men immers heel wat bereiken. Tal van Nistelrodensche huismoeders..... en huisvaders tippelden erin. De pakjes kwamen natuurlijk nooit. De buit van dezen oplichter moet zeer groot zijn geweest; hij bestaat o.a uit tabaks- en textielkaarten, textielvergunningen, vooroorlogsche sigaren, boter- en suikerbonnen, spek, ham, schoenenbonnen, eieren, enz..

Op het postkantoor van Nistelrode begrijpt men nu, waarom de laatste dagen zooveel mensen kwamen informeerden of er nu nog geen pakje uit Amsterdam was.

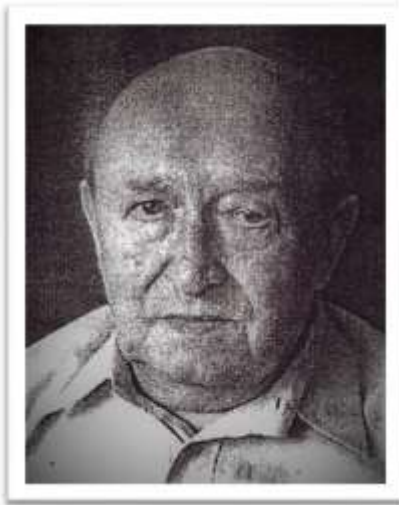
Bron: De Zuid-Willemsvaart Nieuws- en advertentieblad voor handel en landbouw 5-11-1943

Postwissel van 11 april 1945

Harrie Timmers (Joh. Zn.) bracht in de oorlog post te voet naar Oss

Harrie Timmers: “ Ik was de oudste van 12 kinderen. Toen ik 13 was, het was in de oorlog, kwam ik thuis en was het de bedoeling dat ik mee ging werken. Mijn vader mee helpen in d’n hof of groententuin was geen succes dus werd ik er op uit gestuurd om spullen te verkopen. Dat werk lag mij een stuk beter. Op een gegeven moment, ook in de oorlog, werd ons gevraagd de post van Nistelrode en Heesch naar Oss te brengen. We begonnen er mee dit twee keer per dag te doen met paard en wagen maar dat kon het paard niet aan dus werd het één keer per dag. Vervolgens namen de Duitsers alle paarden in beslag dus ging ik het per fiets doen. Toen de Duitsers ook fietsen in beslag gingen

nemen heeft mijn vader die fiets begraven en ben ik de post te voet gaan bezorgen, tot na de bevrijding.”

Bron: DIENSTENcentrum De StekerhoekBODE nr. 3 juli 2006

Hierboven zien we PTT postbesteller **Martien Timmers** (Joh.Zn.) op zijn fiets met posttassen. De foto is genomen op de hoek Weijen – Heuvelstraat bij café Van de Heuvel.

Foto: Leo Lagarde sorteert hier samen met Marinus Smits de post.

Het postkantoor was op de begane grond, meteen bij binnenkomst in de gang links, in een kamer van het woonhuis van Leo Lagarde, Weijen 26. Op de foto-compilatie beneden zijn in de muur rechts naast de voordeur en de witte brievenleuf nog de gaten te zien waar eens de rode brievenbus en het emaille uithangbord PTT (Post, Telegraaf, Telefoon), een ontwerp van Nicolaas de Koo, was bevestigd.

Foto: woonhuis L. Lagarde

Foto: Leo J. Lagarde

Krantenbericht 26 september 1926

Nistelrode. L. Lagarde in 't zilver

Op 1 oktober e.k. hoopt de heer L.J. Lagarde, besteller der P.T.T. , alhier, zijn 25-jarig ambtsjubileum te herdenken. Hij begon zijn loopbaan op 1 October 1921 als hulpbesteller te Oss. Sedert Februari 1933 is hij werkzaam te Nistelrode. Hij heeft zich gedurende dien tijd doen kennen als een bescheiden, vlot accuraat en hulpvaardig beambte, die bij superieuren, collega's en publiek in hoog aanzien staat. Het is geen toeval , dat hij nog pas gekozen is als bestuurslid van onze sportvereniging "Prinses Irene ". Moge het den heer Lagarde en zijn gezin op 1 Oct. niet

aan belangstelling ontbreken en moge voor deze vitalen en bekwamen postman, die ook in oorlogstijd zijn werk vaak onder de moeilijkste omstandigheden ten volle aankon, eene spoedige, welverdiende promotie zijn weggelegd.

Bron: Brabants Dagblad 26 september 1946

Enkele postbestellers

Zonder volledig te kunnen zijn, ook de PTT kende immers veel tijdelijke (inval) postbestellers, zijn hieronder beschrijvingen weergegeven van enkele markante postbestellers die voor langere tijd in Nistelrode hun bestelwerk hebben gedaan. Een paar markante namen hebben we al eerder genoemd.

Een postbesteller had, naast het bestellen of bezorgen van brieven bij de geadresseerden, ook belangrijke neventaken. Hij had vaak veel geld op zak omdat hij de AOW, bij inwoners die daarvoor in anmerking kwamen, op zijn route afrekende. Daarnaast had hij ook postzegels, luchtpostvellen e.d. bij met andere woorden hij was in feite een klein rijdend postkantoor. Vaak kreeg de postbesteller bij het uitbetalen van het pensioen van de ontvanger een kleine fooi, wat los geld, een daalder of 'unne knaak' (2½ gulden of rijksdaalder). Natuurlijk had je op de ene route meer en op de andere route minder AOW-gerechtigden wonen maar Leo Lagarde was een mens die waakte over wie er aan de beurt was bij de daarvoor meest gunstigste postroute.

Hier zien we PTT-er **Marinus Smits**, besteller 1^e klasse der PTT, met een bundel post in de hand, bij het loket tevens toegangsdeur in het postkantoor van Leo Lagarde aan Weijen. Marinus woonde ook aan Weijen. Hij was 40 jaar in dienst van dit staatsbedrijf en ontving daarvoor een oorkonde.

Hij kreeg met voorrang telefoon aan huis en daarmee de mogelijkheid om telegrammen telefonisch te ontvangen en die te (laten) bezorgen.

Foto: een oorkonde voor 40 jaar trouwe dienst, zijn uniformpet en het draaginsigne van PTT Postbesteller 1^e klasse Marinus Smits

Grad Smits, broer van Marinus Smits, was postbesteller in Nistelrode maar later ook in Heesch. Samen met zijn vader, Adrianus Smits, heeft hij met de transportfiets, bakfiets en kar met paard de post van Nistelrode en Heesch naar het postkantoor in Oss en naar het NS-station gebracht. Hij is de derde man uit een gezin die het zo lang bij de PTT heeft volgehouden. Zijn vader heeft 46 jaar lang de post rondgebracht en zijn broer Marinus is ruim 40 jaar postbesteller geweest.

Grad deed het postwerk al vanaf zijn vijftiende jaar en was vanaf 11 januari 1942 tot 29 april 1950 werkzaam bij de PTT op arbeidscontract. Eerst in Nistelrode, waar hij als invaller voor zijn broer bij de PTT terecht kwam, en daarna, van 1 juli 1949 tot 1 januari 1950 in Oss. Vanaf 1950 tot aan zijn vervroegd pensioen in 1983 werkte Grad in Heesch. Onopvallend trok hij door Heesch, eerst per fiets later met de brommer. Deze was soms zo hoog beladen dat je Grad(je) niet meer zag zitten. Altijd had hij een schoudertas om en kwade tongen beweren dat hij die ook 's nachts niet afdeed, doch dat is gissen. Tijdens de oorlogsjaren werden tijdens de postbestelling dikwijls illegale bladen bezorgd op 'vertrouwde' adressen. Eens ging het echter mis en dat betekende prompt vier dagen in "den bak." Grad was een zeer harde werker en een PTT-er in hart en nieren. Op 29 april 1981 kreeg hij de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. "Het bezorgen van de post is in 40 jaar veel veranderd. Vroeger was je als postbode een 'rijdend winkeltje'. Je had van alles bij je zoals postzegels die je bij mensen thuis verkocht. Je kwam ook vaak bij de mensen binnen, om een praatje te maken of om iets te drinken als er een feest was. Die contacten zijn er nu niet meer."

Grad ontving in 1989 een penning van verdienste voor zijn langdurig dienstverband bij het staatsbedrijf der PTT (23-10-1939 – 31-8-1989)

Harrie van Erp, kwam oorspronkelijk uit Geffen, ging werken in Oss en, eenmaal getrouwd, wonen aan de pastoor J. Groenenstraat in Nistelrode. Een postbesteller had op zijn route ook een aantal koffieadressen. Harrie, een goedlachse man, heb ik (HvG) meermalen bij ons thuis in de keuken aan 'un goei tas koffie' zien zitten terwijl ondertussen bij ons thuis het nodige nieuws werd uitgewisseld.

Piet en Frans Leijten, 2 broers uit de Heuvelstraat, Nistelrode die als postbesteller in Nistelrode hebben gewerkt. Van beiden staat mij bij dat het zeer rappe fietsers waren op hun dagelijkse postronde door de dreven van Nistelrode. Piet is in 1961 in Oss begonnen bij de bestelling en kwam in 1965 naar Nistelrode om bij Lagarde te werken. In 1998 is hij i.v.m. zijn ziekte gestopt met het bestelwerk. Hij werd 2 jaar later afgekeurd. Frans is later, in 1967, begonnen als postbesteller en in 1991 is hij nog naar het postkantoor in Heesch gegaan omdat in Nistelrode het kantoor toen sloot.

In het postkantoor van Nistelrode is ook eens de centrale verwarming gesprongen waarbij Piet in zijn gezicht brandwonden opliep. Piet vertelt dat hij altijd bij Tonna en Naris Kusters (Doolhof) een borreltje kreeg, en bij De Veer aan de Koedreef en bij Ties Cuijpers op Zevenbergen zijn vaste koffieadresjes had.

Nistelrode telde toen 3½ route. Piet van Gogh deed de Loo-route met Delst, Menzel en Bus. Piet Leijten deed de Donzel-route met Laar, Weijen en Kerkveld. Jo van Grunsven (Geffen) had een halve route in Nistelrode en een halve route in Heesch en Frans Leijten deed de Laar-route. Ook heeft Piet eens tussen 18 en 21 uur 's avonds op 1 dag de complete routes in Nistelrode 'afgereden'.

De broers Piet Leijten (boven) en Frans Leijten (hier onder)

Thé van Grunsven heeft eerst bij Zwanenberg Slachterijen in Oss gewerkt. Zijn vader Jan had een slagerij op de hoek van Weijen – Donzel. Later is Thé op het postkantoor van Oss aangenomen uit 11 sollicitanten die daar eerst een test moesten afleggen. Hij begon voor halve dagen in Geffen maar had zijn carrière in Rotterdam. Op 1 juni 1965 werd hij rijksambtenaar E / besteller PTT in Rotterdam. Promotie kreeg hij op 1 februari 1971 toen hij daar rijksambtenaar D / besteller 1e klasse werd om op 22 april 1974 rijksambtenaar 3 te worden.

Thé ging later van Rotterdam naar Gemert en nog later naar Uden waar hij binnen ging werken bij de posthuizen tot 1985 toen hij werd afgekeurd wegens ziekte en hij 12 jaar later, overleed.

De foto hierboven is genomen op het vliegveld Zestienhoven, Rotterdam waar Thé van Grunsven toen een functie had bij de aan- en afvoer van buitenlandse post, 'de luchtpost', waarmee hij hier doende is.

Snelle inwijding in het vak . . .

“Postboy” **Tiny Goossens** werd op de dag van zijn aanstelling met postbode Harrie van Erp meegestuurd om de nieuwe postroutes te leren kennen. Bij Janus Leijgraaf op de Hoogstraat hingen heerlijke pruimen over de haag. “Die kan je gerust plukken” antwoorde Harrie op een desbetreffende vraag van Tiny. Terwijl Tiny zijn fiets daar tegen de haag plant en op de stang klimt om goed bij de pruimen te kunnen, klopt Harrie tegen het kamerraam van Janus, Kee en Truike Leijgraaf met de waarschuwing: “Hee Janus, ze zitten aon oew pruime....”

Tiny Goossens kocht bij de kruidenierswinkel van Van Eenbergen wat snoepgoed, enkele marsen. Van Eenbergen had knappe dochters en daar had Tiny best wel een oogje op. Toen hij naderhand op het postkantoor bij Leo Lagarde moest afrekenen klopte de kas van die dag niet meer.

Extraatje

Bij Frans Hendriks in de Bus 25 kreeg Tiny enkele haantjes mee voor het kerstmaal thuis. Van de haantjes werd, als extra service, met “un hiep” de kop van de haantjes gehouwen. “Hier jongen, stop ze maar in oew tas en eet ze mar lekker op” kreeg hij te horen. “Ja maar dan wordt mijn post zo rood, die zit dan dadelijk helemaal onder het bloed. Dat kan niet” stotterde Tiny. Het is toch nog goed gekomen en ze hebben met kerst lekker gegeten van die haantjes.

Bij Van der Aalsvoort keek Tiny, tijdens zijn boderonde, in 1963 naar de elfstedentocht op TV. Het was erg koud en er lag veel sneeuw op zijn route. Hij kreeg toen de smaak te pakken om zelf later ook zo'n tocht te gaan schaatsen en kreeg daarvoor van de PTT schaatsverlof om zelf die elfstedentocht te rijden. Tiny is nu de trotse bezitter van liefst drie elfstedenkruisjes (1985, 1986 en 1997).

Bij Frans van Venrooij. Loo 36 kreeg hij zelfs in een strenge winter een bromfiets te leen om de post in de Brobbelbies en De Mortel te bezorgen. Het typeert het goede contact tussen inwoners van Nistelrode en hun postbezorgers die vaak op handen gedragen werd en op veel plaatsen een vast koffieadres vonden.

Bij het uitbetalen van pensioenen bleef er vaak ook wat los muntgeld aan de strijkstok hangen aan die van zowel de postbode als de postkantoorhouder. Dat was voor hen een welkome aanvulling op het loon. Zeker de PTT was een goede werkgever. Zo konden de postbodes ook periodiek werkkleding en schoenen bestellen. Vaak was dat zelfs in overvloed want nu nog heeft Tiny bedrijfskleding die nimmer door hem is gebruik is genomen.

Briefgeheim

Organon in Oss zamelde, via boeren in de omgeving van Oss, urine in van drachtige merries om daar PMSG uit te winnen. Pregnant Mare Serum Gonadotrophin of PMSG is een glycoproteïne, dat door merries vanaf de 40e dag van de dracht wordt geproduceerd. De boeren ontvingen als tegenprestatie per post daarvoor op zekere dag een uitbetaling via een zgn. postwissel. Naar rato van het gehalte PMSG in de urine werd vergoeding uitbetaald. De postbodes hadden uiteraard hun briefgeheim maar waren niet dom. Ook Driek de Mol in het Maxend leverde in het begin van de vijftiger jaren paardenurine aan " d'un Organon." De postbode kwam eens , wapperend met de postwissel, daar "de misse" op en riep toen luid, doelend op het in zijn ogen kennelijk geringe bedrag op de postwissel: " Driek, 't is weer mis met de paardenpis! "

Overige postkantoren

Na het postkantoor in het woonhuis bij L. Lagarde is het postkantoor van Nistelrode, rond 1971, een tijd gevestigd in de leeggekomen boerderij van de Familie Van der Heijden, de latere Brouwershoeve. Hier zien we nog de rode brievenbus, geplaatst bij het huis aan de voorzijde, waarin de brieven gepost konden worden en waarvan de buslichting dagelijks plaats vond.

Het feitelijk postkantoor was bij binnenkomst, meteen linksaf in de gang, in de 'goei' kamer.

In 1971 was het postkantoor tijdelijk gevestigd op de hoek Laar – Achterstraat (Laar 64) in het voormalig café van Christje van de Ven, voorheen café Asselbergs. De emaille reclameborden van Schimmelpenninck sigaren en Douwe Egberts koffie hangen hier nog op de noordgevel, boven het emaille gevelbord van de PTT en de rode brieven(buiten)bus.

November 1971. Een nieuw postkantoor voor Nistelrode, ontworpen door architectenbureau H.G.M. Joncker en C. Joncker – Van Dam uit Nieuwerkerk a/d IJssel. De bouw van het kantoor werd uitgevoerd door aannemer Fa. Wed. J. van Geffen en Zn. uit Erp.

Een nieuw postkantoor

Op 19 november 1971 wordt door burgemeester J. van Oosterhout het nieuwe postkantoor aan de Kromstraat in Nistelrode officieel geopend. In “De Brouwershoeve” zijn daarvoor alle genodigden bijeen gekomen en er worden enkele toespraken gehouden. Uit handen van de heer A.A. Kuulkers, directeur van het postkantoor Oss waaronder Nistelrode ressorteert, ontvangt Van Oosterhout de sleutel van het nieuwe gebouw en het bericht dat er voor hem een aangetekend postpakket is binnengekomen. Dat pakketje wordt bij een van de twee loketten aan de burgemeester overhandigd en er blijkt een diplomatentas in te zitten. Het gemeentebestuur van Nistelrode biedt op haar beurt en ter gelegenheid van de opening een fraaie zeefdruk aan, een creatie van de in Rotterdam geboren graficus Victor H. Elenbaas, die over heel de wereld werken exposeert en vele malen eerste prijzen in de wacht heeft gesleept.

Burgemeester Van Oosterhout zei dat er zo langzamerhand tekening in het centrum van

Nistelrode begint te komen. Hij zei dat de gebouwen die er zich thans bevinden met elkaar in verhouding staan en aangepast zijn aan de grootte van de gemeente. Hij zei blij te zijn dat Nistelrode nu zo'n fraai PTT-kantoor heeft. De realisering heeft wat lang op zich laten wachten, mede door het feit dat er aanvankelijk andere plannen waren die met het oog op de schaal van het centrumaangepast dienden te worden. "Daar heeft de PTT begrip voor getoond", aldus de heer Van Oosterhout, die voorts de architect, de heer H. Joncker, complimenteerde met zijn geesteskind, dat is aangepast aan zijn oude omgeving, waardoor een aanvaardbaar geheel is ontstaan. Burgemeester Van Oosterhout had op de radionieuwsdienst vernomen, dat de laatste tijd roofovervallers het vooral gemunt hebben op postkantoren, maar zo zei hij, van de Nistelrodesen hebben wij niets te vrezen.

De heer K. Bakker, directeur van het postdistrict 's-Hertogenbosch, blikte in zijn toespraak terug in het verleden: "Vandaag wordt het nieuwe postkantoor in Nistelrode geopend. Gaarne wil ik enige aandacht schenken aan deze voor de postdienst belangrijke gebeurtenis. Uit oude stukken is mij gebleken dat er in 1851 een bestelhuis werd gevestigd, dat in 1866 werd omgezet in een hulppostkantoor. Nistelrode beschikt dus al 120 jaar over een postinrichting. Omdat de accommodatie van het postkantoor niet meer aan de gestelde eisen voldeed, werd begin 1965 aan de gemeente verzocht een kantoor met woning te bouwen, dat door PTT zou worden gehuurd.

Een vrij gebruikelijke gang van zaken in die tijd. De gemeente was daartoe in beginsel bereid. Dit uitgangspunt heeft de start gevormd tot de ontwikkeling van een plan tot het bouwen van een pand, waarin het postkantoor, de regionale brandweer en de bibliotheek zouden worden ondergebracht. Wegens te zware financiële lasten voor de gemeente moest uiteindelijk echter van dit plan worden afgezien.

Dat was wel een teleurstelling na al het voorbereidende werk wat hiertoe was verricht en vooral ook, omdat het bouwplan aantrekkelijk van conceptie was. Intussen was het postkantoor, nl. op 1 november 1967, tijdelijk ondergebracht in een pand aan de Tramstraat, dat daartoe door de gemeente beschikbaar is gesteld.

In de loop van 1969 werd besloten tot de bouw van een postkantoor voor rekening van de PTT, hetgeen nu gerealiseerd is aan de Kromstraat. In januari 1970 werd aan het architectenbureau Joncker en Joncker – Van Dam te Nieuwerkerk a/d IJssel de opdracht tot nieuwbouw verstrekt. Op 27 november 1970 werd de bouw gegund aan het Aannemersbedrijf Wed. J. van Geffen en Zn. te Erp., waarna op 8 maart 1971 met de bouw werd begonnen. De voorbereidingen en de uitvoering van de thans gereed gekomen nieuwbouw is bepaald vlot verlopen.

Mijnheer de burgemeester en leden van het gemeentebestuur, ik zeg u hartelijk dank voor uw medewerking om dit gebouw tot stand te brengen. Hierdoor kon de bouw van dit nieuwe kantoor uiteindelijk toch gerealiseerd worden. Mijn dank gaat eveneens uit naar de architect, de aannemer, de adviseurs, de onderaannemers, de Dienst Bouw- en Woningtoezicht te Heesch, en kortom naar allen die aan de bouw hebben meegewerkt. De bij de voorbereidingen betrokken PTT-instanties breng ik eveneens graag dank. Wij zijn verheugd over deze nieuwe aanwinst, zowel voor onze medewerkers in Nistelrode, als voor de bevolking van deze gemeente, die wij nu in een moderne accommodatie kunnen ontvangen. In dit kantoor is ook een zelfbedieningsruimte ondergebracht die dag en nacht geopend zal zijn voor zegelverkoop d.m.v. automaten, het ledigen van postbussen,

terpostbezorging van brieven en pakjes, het voeren van telefoongesprekken en het per telefoon aanbieden van telegrammen.

Helaas komt het wel eens voor dat deze ruimte wordt misbruikt en dat wij als gevolg van vernielzucht of baldadigheid genoodzaakt worden de zelfbedieningsruimte in de late avond en nachturen te sluiten. Ik hoop echter dat dit in Nistelrode niet nodig zal zijn. Als de politie mede een oogje in het zeil wil houden stellen wij dat zeer op prijs.

Het aantal lokethandelingen in Nistelrode bedroeg in 1970 ruim 37.000; dat zijn er 150 per dag. De geldhandeling vormen daarvanverreweg het meerendeel.

In 1965 bedroeg het aantal postadressen 981. Nu zijn dat er 1100. In deze periode is het aantal stuks correspondentie dat per week wordt besteld, gestegen van rond 9.000 tot bijna 13.000. Een niet geringe toename dus. Voor het bezorgen van de post leggen onze 3 bestellers hier 548 km per week af. Dit geschiedt voornamelijk per bromfiets. Onze medewerkers in Nistelrode krijgen de beschikking over een modern kantoor, waardoor een belangrijke verbetering in hun werkomstandigheden is bereikt. Ik wens u, mijnheer Van der Steen, die hier al langdurig als waarnemend kantoorhouder optreedt, alsook de bestellers, van harte geluk met deze nieuwe werkomgeving. Ik hoop dat u allen daarin uw arbeid met plezier zult verrichten. Ik houd mij ervan overtuigd dat u daarbij aan de bewoners van Nistelrode een goed dienstbetoon zult verlenen.

Mijnheer Kuulkers, directeur van het postkantoor Oss, ook u wens ik hartelijk geluk met deze nieuwe huisvesting. In uw ambtsgebied zijn de laatste jaren al verschillende kantoren gebouwd en dat stemt u ongetwijfeld tot voldoening. Ik neem aan dat u zeer verheugd zult zijn als u over enkele maanden uw nieuwe kantoor in Oss in gebruik zult kunnen nemen. In het gehele gebied van het postdistrict 's-Hertogenbosch, dat 3500 vierkante kilometer groot is, 116 gemeenten omvat en 1,4 miljoen inwoners telt, moeten, naar de stand van het ogenblik, nog een 50-tal nieuwe kantoren worden gebouwd. Het totaal aantal postinrichtingen in ons district bedraagt 250, zodat er wel gesproken kan worden van een belangrijke vernieuwing. Een sterke groeiontwikkeling in dit deel van Nederland is daaraan uiteraard niet vreemd.

Nistelrode is het 9^e nieuwe kantoor dat we dit jaar in gebruik nemen en daaraan zullen zeer binnenkort nog nieuwe kantoren in Geldrop en Valkenswaard worden toegevoegd. Wij mogen ons dit jaar dan ook over een grote produktie in de bouwsector verheugen. Dames en Heren, ik wil besluiten met de bevolking van Nistelrode in het bijzonder mijn hartelijke gelukwensen aan te bieden met het nieuwe postkantoor. Ik spreek gaarne de hoop uit dat het aan de gestelde verwachtingen zal beantwoorden en dat het vooral een nuttige en zinvolle functie zal mogen vervullen ten behoeve van de Nistelrodese gemeenschap. “.

Kantoorhouder Martien van der Steen voert voor de klant een lokethandeling uit.

Krantenbericht 23 augustus 1977 Gewapende overval op postkantoor Nistelrode

Nistelrode (ANP) – Het postkantoor in Nistelrode (NB) is gisteren overvallen door een gewapende man en beroofd van enkele honderden guldens. De overvaller is spoorloos. De overvaller had een bivakmuts over zijn gezicht getrokken en bedreigde kassier en een postbesteller met een vuurwapen. Nadat de kassier het geld in een boodschappentas had moeten doen, werd hij samen met de postbesteller opgesloten in een garderobekamer.

Bron: Trouw 23-08-1977

Krantenbericht

Weer geldroof bij PTT te Nistelrode

(van een onzer verslaggevers)

Nistelrode – Binnen een tijdsbestek van vier maanden is het postkantoor aan de Kromstraat te Nistelrode twee keer het doelwit van een overval geworden. Een man met een bivakmuts over het hoofd maakte er gistermorgen een bedrag van enige duizenden guldens buit. Medio mei van dit jaar gingen drie mannen er met ongeveer twintigduizend gulden vandoor. Rond 10 minuten voor elf gistermorgen stapte een donkere, vrij jeudige man het postkantoor

binnen en dwong de kassier onder bedreiging van een revolver geld in een plastic tas te doen. Dat gebeurde, en de overvaller, die sprak met een Maleis accent, sloot kantoorhouder Van den Boogaard en twee aanwezige postbestellers, de broers Leijten, op in de garderobe. Toen de man naar buiten rende, liep hij een inwoner van Nistelrode tegen het lijf. Binnengekomen zag de vrouw achter een raampje drie PTT-employés en liet die vrij. Daarop zette de Rijkspolitie alle vluchtroutes af en kamde de bossen rond Nistelrode uit maar zonder resultaat. Omdat niet bekend was hoe de dader zich uit de voeten maakte mogelijk is hij in de buurt van het postkantoor door kornuiten met een auto opgewacht – werd dit keer nagelaten een vliegtuig bij de zoektocht in te zetten. Vorige keer gebeurde dat wel.

Alarm

Kantoorhouder Van den Boogaard – hij nam waar voor de heer Van der Steen, die met vakantie is – stond op het punt de alarmknop van het postkantoor in te drukken toen hem een revolver voor de neus gehouden werd. Daarop zag hij wijselijk van zijn voornemen af.

Getuigen

De recherche kampt met het probleem dat er van de overval weinig getuigen zijn. Zij verzoekt inwoners of toevallige passanten dan ook contact op te nemen met het postbureau van de Rijkspolitie te Nistelrode, telefoon 0412 – 1210 of 1888, wanneer zij iets verdachts gemerkt hebben. De politie vermoedt nl. dat de overvaller ergens opgewacht is door medeplichtigen. De overvaller was ca. 1.70 cm lang, droeg een zwartbruine jas en handschoenen, en had een witte tas met rood opschrift bij zich.

Bron: Brabants Dagblad

Op 19 februari 1988 viert Martien van de Steen zijn 40-jarig PTT-jubileum en wordt er in bar De Hoefslag een receptie voor hem gehouden. Hij ontvangt daar de gouden PTT-speld van de directeur van het postkantoor Oss, Dhr. T. Wezelenburg. Burgemeester B. Fasol en chef postverkeer J. van Haren steken de loftrompet over Van de Steen. Zijn vrouw Anny is als administratief medewerkster actief bij dezelfde werkgever. Op 1 mei 1988 maken beiden gebruik van de vut-regeling. Het echtpaar werd thuis opgehaald door een oldtimer, bestuurd door een chauffeur gekleed in een bestellers-uniform zoals dat rond de eeuwwisseling werd gedragen. Tijdens de zeer druk bezochte receptie bracht fanfare St. Lambertus een serenade.

Martien van de Steen, geboren Ossenaar, begon zijn loopbaan op 19-jarige leeftijd als telegrambesteller bij het postkantoor te Oss. Kantoorhouder was toen de heer De Rouw. Via besteller, hoofdbesteller, kantoorknecht, vervangend kantoorhouder in de gehele regio, telefonist en telegrafist bereikte Van de Steen in 1973 een vaste standplaats als kantoorhouder in Nistelrode. Begonnen in het hulpkantoor De Brouwershoeve, daarna in café Chris van de Ven en uiteindelijk in het nieuwe postkantoor aan de Kromstraat, ontpopte Martien zich al een kantoorhouder die behulpzaam was voor iedereen en die ook nog een 'loketpraatje' maakte. In 1981 werd Martien ernstig ziek waardoor hij zijn functie als kantoorhouder niet kon blijven uitoefenen maar hij bleef betrokken bij de PTT en deed 4 uur

per dag administratief werk in Oss. “ Het was vroeger hard werken en om 5 uur ’s morgens opstaan want de bestellingen moesten drie keer per dag verzorgd worden.” verteld Martien. Vanwege de vele baantjes die hij bij de PTT gehad heeft , werd Martien ook wel de “vliegende non “ genoemd. Hij heeft vele veranderingen meegemaakt binnen de PTT. Zelfs zijn kantoor bleek niet altijd een veilige haven. Drie inbraken en een roofoverval heeft hij meegemaakt. Eenmaal met de vut hoopt Martien zich volledig aan zijn grote hobby, het biljartspel, te gaan wijden. En als hij alles over moest doen dan ging hij weer bij de PTT werken.

Paul Prinsen in 2018; hij was de laatste postkantoorhouder van Nistelrode.

Van bestelhuis naar postagentschap

- Bestelkantoor Laar
- Hulppostkantoor Laar (Leenhouders)
- Postkantoor Weijen (Lagarde)
- Postkantoor Laar (later café De Brouwershoeve) (Van de Hulsbeek, v.d. Meijs)
- Postkantoor Achterstraat (voorm. café Christje van de Ven)
- Nieuw postkantoor aan de Kromstraat (Martien van der Steen, Paul Prinsen)

- **Postagentschap Laar (Drukkerij M. van de Graaf) • Postagentschap Laar (O’chelle / Van der Doelen) • Postagentschap Laar (dierenspecialzaak Ellis van Acht)**
- **Postagentschap Heuvelstraat / Parkstraat (bij Jumbo supermarkt).**

Van Postkantoor naar postagentschap

Op 3 december 1991 wordt het postkantoor van Nistelrode vervangen door een postagentschap. Het kantoor aan de Kromstraat wordt gesloten, later verkocht en verbouwd tot cafetaria ’t Tramplein. Een woordvoerder van het hoofdkantoor in Oss verzekert dat

de dienstverlening naar de burgers toe niet zal veranderen. Het enige verschil is dat het postkantoor nu geen eigen vestiging met eigen personeel meer is. De twee personeelsleden worden te werk gesteld in het postkantoor in Heesch. De taken van het postkantoor worden op contractbasis verricht door drukkerij / kantoorboekhandel Van de Graaf die daarmee het eerste postagentschap in Nistelrode op zich neemt. De openingstijden van het postagentschap zijn op maandag, woensdag t/m vrijdag van 11.00 - 12.30 uur en van 15 – 17 uur en dinsdags van 10 – 12.30 uur. Het sluiten van onrendabele PTT-postkantoren heeft een financiële achtergrond. De PTT hoopt daarmee het verlies van haar postdienst te beperken. De openingstijden zijn wat beperkter en sluiten aan op de openingstijden van de winkel. Wel kan je er buiten de openingstijden terecht voor postzegels. De postbussen, die aan de achterzijde van het pand zijn gesitueerd, kunnen dagelijks vanaf 8.30 uur geleegd worden.

Foto boven: Martin en Mia van de Graaf met het eerste PTT postagentschap van Nistelrode.

Het agentschap sluit goed aan bij hun dienstenpakket, de keuze in o.a. wenskaarten en het bedrukken van geboortekaartjes.

Foto onder: Het Postagentschap bij O'chelle Van der Doelen.

Foto boven: Het PostNL agentschap bij Ellis van Acht

Foto onder: Het PostNL agentschap bij Jumbo met Miranda van Nuland.

Hoofdstuk 5. Post NL in Nistelrode

96

Foto v.l.n.r. Dia Verwijmeren, John van den Boogaart, José van de Graaf –van Thiel, Casper van Schaijk (team coach), Dinie van de Velden – van Erp, Monique Hermes – Koenen, Angelique Duffhues – van der Lee, Jan van de Ven.

Dia Verwijmeren, aangestuurd door de teamleider die ca. 100 postbezorgers in meerdere kernen onder zijn hoede heeft, zit al 17 jaar bij de post. Zij is dephouder en coördineert de postbezorging in Nistelrode. Ook stuurt zij de mensen aan voor zover die sturing nodig is. Inleren van een nieuwe collega, het zgn. mentorschap, vergt qua tijd en inspanning meestal 1 dag en 1 ronde.

Foto Weijen 25 depot PostNL Nistelrode

Bron: Google Maps

Depots

Sinds Nistelrode geen eigen postkantoor meer heeft - de laatste postkantoorhouder was Paul Prinsen - zijn er depots geweest bij achtereenvolgens het verzorgingshuis De Stekkerhoek, Laar (de post werd toen nog vanuit Heesch aangeleverd), bij Geurts mengvoeders (hoek Laar – Beekgraaf), op Over den Dries (bij Jan van de Kamp) en in de Heuvelstraat (bij Helma Vogels, die ook postbezorger was).

Post wordt nu van dinsdag t/m zaterdag tussen 11 uur en 11.30 uur bezorgd door de autodienst (ZP-ers) op het postdepot Weijen 25, de stal van de boerderij van Tien van Dijk. De post komt op het depot aan in postzakken, posttassen en in rolcontainers. Dit transport gebeurt met een kleine vrachtauto. De post wordt dan in rekken gezet en na de koffie begint de postbezorger aan zijn/haar ronde(s). Destijds was die bezorging veel eerder; toen kon je al om 9 uur 's ochtends op pad. Nu ben je afhankelijk van de autodienst.

Op de maandag wordt er, sinds 2016, geen post meer bezorgd. De dinsdag, donderdag en zaterdag zijn de drukste dagen.

Sortering, afstelling op straat en huisnummer en bundeling vind nog in Den Bosch plaats op het sorteercentrum. Daar sorteert men voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Nistelrode is verdeeld over 8 wijken en een zgn. scooterwijk voor het buitengebied (voor de meeste kilometer-route). Sinds 2-3 jaar is men over gegaan op scooters omdat men als bedrijf duurzaamheid wil uitstralen. De scooters worden geleased van Siezenis in Nijmegen die service geeft bij storingen en het onderhoud doet. In Nistelrode klaart men de klus met 8 personen.

Soms neemt een postbezorger wel 2 ronden voor zijn/haar rekening bijvoorbeeld als een collega ziek is, verlof heeft of gewoon omdat het praktischer is.

De kleinste wijk telt nu 189 bezorgpunten, de grootste 353. Gemiddeld zijn er 278 bezorgadressen; totaal zijn er 2499 bezorgadressen in Nistelrode.

De kortste ronde is in ca. 1 uur te doen; de langste ronde vergt zo'n 3 tot 3,5 uur. In de winter moet de post voor 17 uur bezorgd zijn, in de zomer voor 18 uur.

PostNL is geen overheidsbedrijf meer maar een commercieel bedrijf. Men bezorgt brieven, kaarten en kleine pakketten tot ongeveer het formaat van een schoendoos. Grotere pakketten gaan via de pakketdienst. Pakketjes die niet getracteerd en getraceerd moeten worden lopen sinds pakweg een jaar via de postbezorger, ook al om de pakketdienst te ontlasten omdat het aantal pakketjes nog steeds toeneemt. Brievenpost is veelal bedrijfspost zoals bankafschriften en brieven van het ziekenhuis Bernhoven maar de bezorger ziet het aantal pakketjes van online bestellingen zoals van Ali Baba, toenemen. Ook reclamedrukwerk, tijdschriften en brochures bezorgt men wel. Sandd² heeft maar 2 bezorgmomenten per week; PostNL kent nog 5 werkdagen per week.

90% van de post is automatisch gesorteerd. De grotere poststukken worden er handmatig

tussen gezet. Je krijgt nu ook alle fouten mee omdat je niet zelf meer bij de postsortering bent betrokken. De postelastiek is als hulpmiddel nog steeds een gewaardeerde uitvinding om de poststukken, zeker bij een diversiteit aan kerstpost, bijeen te houden.

Kan een poststuk niet bezorgd worden omdat bijv. de straatnaam niet bestaat dan wordt dit op de postapp(licatie) geregistreert en gemeld en stuurt men het poststuk retour naar een speciaal daarvoor bekend postbusnummer. Een niet bezorgbaar pakketje geeft men later bij de Jumbo af of men stopt het poststuk, na afstickeren van de door de sorteermachine op de enveloppe toegevoegde informatie, terug in de

brievenbus van postNL. De dagelijkse buslichting en de post ophalen bij het Jumbo servicepunt voor sortering in Den Bosch doet weer een andere dienst van postNL. De

² Sandd werd in 2019 door PostNL overgenomen en is daarmee gefuseerd

postbezorger gebruikt op zijn/haar telefoon een speciale postapp voor registratie, meldingen, routes en voor het onderling contact.

Foto boven: De postbezorger John van den Boogaart Bron: De MooiBernhezeKrant

Beloning

De functie 'postbode' bestaat niet meer. Men kon bij de privatisering kiezen voor het beroep postbezorger en daarbij zo'n 6 gulden inleveren of er uit gaan en stoppen met het werk. De postbezorger wordt op uurtarief betaald. Men heeft een jaarcontract, na een proeftijd van 3 maanden. Uitzendkrachten worden bij de kerstdrukke en bij de voorbereiding in Den Bosch ingehuurd. Rond kerst en nieuwjaar wordt men geacht als team voltallig inzetbaar te

zijn. Als er eens wat tegen zit, bijv. een te late bezorging op het depot of winterse weeromstandigheden, dan kan men dat op een postapp, de wijze waarop ook het team onderling communiceert, aangeven en krijgt men bijbetaald, het zgn. bijplussen. Bijplussen wordt met een geldige reden, na afstemming en accordering, uitbetaald. Het uurtarief ligt iets boven het huidige minimumloon. Na een aantal dienstjaren kan men aanspraak maken op een verhoging. Men krijgt daarnaast een gedeeltelijke kledingvergoeding van 70 euro / jaar, uitgekeerd in kwartaaltermijnen. Vergoeding voor teambuilding is 15 euro / jaar p.p. , uitgekeerd als cadeaubon om samen te gaan eten of om aan een goed doel te besteden. PostNL heeft recent aangekondigd dat de postbezorger er 6% loonsverhoging bij krijgt.

6% loonsverhoging voor postbezorgers

12-03-2018 • D van Essen •

FNV Publiek Belang, CNV Publieke Diensten en de Bond Van Post Personeel hebben met PostNL een principeakkoord bereikt over een nieuwe cao voor de postbezorgers.

In twee jaar tijd krijgen de postbezorgers 5% structurele loonsverhoging en eenmalig 1%. Daarnaast is duidelijk afgesproken dat postbezorgers met waardering en respect behandeld moeten worden. Zij zijn samen met de pakketbezorgers het visitekaartje van PostNL en verdienen waardering. Zo ontvangen ze vanaf juli 2018 een hogere, maandelijkse postbezorgersvergoeding op basis van de daadwerkelijk gewerkte uren in plaats van op contracturen.

Respect

De cao gaat met terugwerkende kracht in op 1 oktober 2017 en eindigt op 30 september 2018. Bezorgers die 12,5 jaar in dienst zijn, krijgen een extra verlofdag. Verder wensen de postbezorgers door hun werkgever met respect behandeld te worden. Daarmee bedoelen ze niet alleen verbetering van hun arbeidsvoorwaarden, maar ook begrip van hun werkgever in zaken die voor werknemers met veelal kleine contracten belangrijk zijn, zoals bijvoorbeeld het kunnen combineren van meerdere banen. Zo worden duidelijke afspraken gemaakt over werken na 17.00 uur en op de zaterdag, het nakomen van verlofafspraken op de zaterdag en het uitbreiden van contracturen voor wie dat wil.

Het principeakkoord wordt nu voorgelegd aan de leden van de vakorganisaties om erover te stemmen.

Het beroep postbezorger

Postbezorger is een buitenberoep. Het is een part-time baan. Het is gezond, men loopt en sjuwt veel. Er is een goed onderling contact en er heerst een positieve collegiale sfeer. Alle postbezorgers wonen in het dorp Nistelrode en men gaat er steeds voor om de post te bezorgen ook al is er soms wel eens een kleine puzzel op te lossen. De postbezorger wordt nog vaak aangesproken door de inwoners hoewel de koffieadresjes meer en meer ontbreken daar waar de ouders van jonge gezinnen nu vaak samen buitenshuis werken. Incidenteel krijgt men wel eens een glaasje fris aangeboden als het erg warm is.

Foto Postbezorging door weer en wind

Bron: PostNL

Het beroep is de laatste jaren gedegradeerd, heeft minder aanzien en wordt gedaan door o.a. IBN-ers en meerdere commerciële bedrijven. Op fouten, door andere aanbieders gemaakt, kijkt men vaak PostNL op aan.

In Nistelrode mag men nog wel zelf de planning doen; voor andere kernen wordt dit in Den Bosch gedaan. De postbezorger levert de input over de meest ideale looproute. Aangetekende post, betalingen en onder rembourszendingen doet men niet als postbezorger; men legt nu ook geen eed meer af wat de postbode vroeger wel deed. Men draagt wel herkenbare bedrijfskleding maar geen uniform meer wat het beroep toen wel aanzien gaf.

Toekomst verwachtingen

Samenwerking met andere postinstanties zoals De Postbode, Sandd, Van Straatenpost e.d. ligt uit besparings- en efficiëncyoverwegingen wel voor de hand en PostNL heeft bezorging op minder aantal bezorgdagen geopperd tenzij men er voor betaald.

Aan de postbezorger van nu worden door bezuinigingen en concurrentie extra neventaken toebedeeld. Men heeft hen in het vooruitzicht gesteld dat de postbezorger dadelijk zelf mag gaan sorteren en daarvoor een speciaal hesje krijgt.

Hoofdstuk 6. Verantwoording

Bronnen:

Voor mijn presentatie heb ik gebruik gemaakt van (extracten van) 4 video's waarvan de uitgesproken tekst grotendeels en na bewerking geplaatst is in dit document. Het zijn:

1. Postduif vs. PTT (1951). Beeld en Geluid. YouTube:
<https://www.youtube.com/watch?v=VN8OUxiXlIj>
2. Onzichtbaar Nederland, een visuele reis door de tijd. Uitgezonden door de VPRO in 1916/1917 – Deel 1: Contact <https://www.youtube.com/watch?v=X5Vio9dyJuk>
3. Industrieel Erfgoed, Serie over monumenten van industrie en techniek, uitgezonden in de winter van 1997 en 1999 door Teleac/NOT. Aflevering 6. De posterijen.
4. De Postbode, collega's door weer en wind. Promotiefilm van PTT naar PostNL. YouTube; Wouter van Spijkeren. <https://www.youtube.com/watch?v=IYZgOFHAvM>

Geraadpleegde literatuur:

1. Van buitenpost naar PTT hoofdpst. PTT post Oss in historisch perspectief. Uitgave PTT Post oss / Streekarchivariaat Maasland . 14 maart 1989. Samenstelling Drs. Ton Langenhuyzen, historicus. Redactie: Drs. H.G.J. Buijks, streekarchivaris van Maasland.
2. Het postkantoor. De geschiedenis van een begrip. Dr. G. Hogesteeger en Drs. A.R. Kramer. Den Haag 1995. Uitgave : Postkantoren BV, afdeling Communicatie, februari 1995 ISBN 90-802331-1-0
3. De geschiedenis van het postvervoer door Dr. E.A.B.J. ten Brink. Fibula – Van Dishoeck – Bussum. 1969 Fibulareeks 42.
4. 1799 – 1999 200 jaar Post in Nederland door Dr. G. Hogesteeger 1998. Uitgave van PTT Post BV ISBN 90-803951-2-9
5. Van bodediensten tot PTT post in Heesch. Uitgegeven ter gelegenheid van de opening van het postkantoor Heesch op 18 september 1986. Bevat teksten van L. de Doelder, directeur hoofdpstkantoor Oss, Drs. H.G.J. Buijks, streekarchivaris, H.H.M. van den Berg, ambtenaar gemeente Heesch, W.M. Vollenberg, directeur postkantoor Heesch en Ing. H.W. van den Heuvel, architect bouwkundige afdeling Cehave Veghel. Voorwoord van Dr. J.J.M. Fransen, burgemeester van de gemeente Heesch
6. De maatschappij verandert, PTT verandert mee. Uitgave n.a.v. de verzelfstandiging van de PTT, uitgave 1989 SDU drukkerij Den Haag (met LP met geluidsopnamen).
7. Nistelrode, Van 't Veer tot de Kapel. Uitgave heemkundekring Nistelvorst 2008

Foto's:

Foto's voor mijn presentatie, maar ook mondelinge en schriftelijke informatie werd verkregen van: Ad Ploegmakers, Franka van Tilburg, Tiny Goossens, Harrie van Grinsven, Jan Timmers, de heemkundekringen HKK De Elf Rotten en HKK Nistelvorst, Anny van Erp – Otten, Anny van der Steen, Rinie en Henk Smits, Mevr. van Grunsven – v.d. Velden, Piet Leijten, Dia van de Wetering en John van den Boogaart, Ruud Rogier, Carla van Lieshout,

Mevr. B. Smits – de Mol, Paul Prinsen, Hans van de Wielen en Mevr. Toos van Belle – Leenhouders.

Over de auteur

Harrie van Grinsven is geboren en getogen in Nistelrode. Hoewel opgeleid voor biochemisch analist verandert hij in 1987 van baan om van zijn hobby zijn beroep te maken. Tot zijn vertrek in 2012 is hij ruim 25 jaar hoofd van het Centraal Archief bij een groot internationaal farmaceutisch concern. In maart 1977 vertoont hij zijn klankdiareeks “Nistelrode, vroeger en nu” tijdens een tentoonstelling in het vernieuwde dorps huis. Ze trekt meer dan 1500 belangstellenden . In 2013 digitaliseert hij deze serie en plaatst die op zijn YouTube kanaal “CineHent” . Het filmpje is inmiddels bijna 4000 keer bekeken. Op dit kanaal zijn meerdere filmpjes van zijn hand te bewonderen.

Op zijn initiatief wordt in 1977, bij het elfjarig bestaan van C.S. “De Wevers”, op het plein voor het gemeentehuis van Nistelrode de dorpspomp terug geplaatst. Harrie maakt tot de herindeling in 1994 en vanaf 1978 deel uit van de gemeenteraad van Nistelrode.

Als liefhebber van het plaatselijk dialect en dialect muziek stimuleert hij troubadour Ad de Laat tot het vastleggen van zijn liedjes op elpee. Harrie maakt ook de foto’s voor de hoes van Ad’s eerste elpee “Brabant ge verandert . . . “. Hij is enkele jaren mede presentator van “Op Onze Misse” bij radio Frequent, samen met Gerdie van de Heuvel. Tot de opheffing van de ziekenomroep in 2012 verzorgt Harrie 2-wekelijks een eigen muziekprogramma voor de ZOOBRA in Veghel.

In 1983 is hij mede-oprichter van de heemkundekring Nistelvorst. Tot 1998 blijft hij voorzitter van deze actieve vereniging. In de periode 1990 – 1994 benadert hij veel veteranen en doet hij internationaal archiefonderzoek naar het tijdelijk vliegveld Heesch B.88 en haar geschiedenis.

Harrie is (mede) auteur van o.a. de volgende uitgaven:

1977 “Kent u ze nog...de Nistelrodenaren”, samen met Mevr. B. Smits – de Mol.

1987 De grote brand van 1915; artikel in tijdschrift HKK “Nistelvorst”

1990 Genealogie Hanenberg – Van Wanroij; samen met Dhr. E.R.O.M. Hanenberg

1991 Operations Record Book 126 Wing RCAF (compilatie)

1992 Het grafkruis van Pastoor Prinsen (1801-1863); een klein monument voor een groots pastoor

1994 Nisseroi...witte dè nog? ; fotoboek samengesteld door HKK “Nistelvorst” 1994 We’ll meet again.... We treffen elkaar weer ; herdenkingsboek (Eng. / NI.).

2000 Nisseroi...witte dè ôk nog? ; fotoboek samengesteld door HKK “Nistelvorst”

2014 Verkenningen naar de moord in Het Lijk

2016 Willem Albert Alexander van Binsbergen, gemeente-geneesheer van Nistelrode, Vorstenbosch Heesch, Loosbroek en Vinkel

2019 De wolf terug in Nistelrode? (Artikel BHIC)

2019 De posterijen...over communicatie, vervoer en contact